

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою ХТЕІ КНТЕУ
09 лютого 2021 р.
(протокол № 6, п. 6)

ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

галузь знань	<u>24 Сфера обслуговування</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	<u>242 Туризм</u> (шифр і найменування спеціальності)
освітня програма / спеціалізація	<u>Туризм</u> (найменування освітньої програми спеціалізації)
кваліфікація	<u>ступінь вищої освіти бакалавр спеціальність «Туризм» спеціалізація «Туризм»</u> (кваліфікація відповідно до освітньої програми)
форма навчання	<u>денна</u> (форма навчання)
рік набору	<u>2017</u> (рік набору)

Харків, 2021 рік

Розробники: Яковчук Олександр Володимирович,
доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу, кандидат
географічних наук, доцент

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий ступінь, вчене звання
повністю

Благодарумова Ольга Володимирівна,
доцент кафедри міжнародного бізнесу, фінансів та обліку,
кандидат економічних наук, доцент

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий ступінь, вчене звання
повністю

Курилова Наталя Михайлівна,
старший викладач кафедри маркетингу, менеджменту та
торговельного підприємництва

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий ступінь, вчене звання
повністю

Керівник (гарант) освітньої
програми

Яковчук Олександр Володимирович, доцент
кафедри туристичного та готельного бізнесу,
кандидат географічних наук, доцент

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

14.01.2021 р.

Програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри
туристичного та готельного бізнесу

назва кафедри

протокол від 14.01.2021 р. № 6.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 15.01.2021 р. № 5.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» перший (бакалаврський рівень) вищої освіти передбачає здобуття здобувачем теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Програма кваліфікаційного екзамену розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування.

Мета кваліфікаційного екзамену – оцінювання відповідності отриманих результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування.

Завдання кваліфікаційного екзамену:

- визначення рівня сформованості у здобувача вищої освіти освітнього ступеня бакалавр теоретичних знань;
- визначення рівня сформованості у здобувача вищої освіти освітнього ступеня бакалавр практичних навичок;
- визначення рівня сформованості у здобувача вищої освіти освітнього ступеня бакалавр професійних вмінь та системи спеціальних компетентностей, які є достатніми для успішного виконання фахових завдань у сфері туристичної діяльності.

Організація і порядок проведення атестації здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» регламентується наступними нормативними документами:

- Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII;
- Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ, затвердженим рішенням вченої ради ХТЕІ КНТЕУ від 21.11.2018 р. (протокол № 4, п. 7);
- Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ, затвердженим рішенням вченої ради ХТЕІ КНТЕУ від 04.03.2020 р. (протокол № 8, п. 3);
- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ, затвердженим рішенням вченої ради ХТЕІ КНТЕУ від 04 березня 2020 р. (протокол № 8, п. 4);
- іншими нормативними актами України з питань освіти.

1. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» денної форми навчання спеціальності 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування передбачає проведення кваліфікаційного екзамену, який передбачає атестацію фахових компетентностей і включає оцінку рівня та обсягу знань, вмінь і практичних навичок з 4 дисциплін циклу професійної підготовки:

1. Географія туризму.
2. Організація туризму.
3. Менеджмент.
4. Економіка туризму.

2. ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

2.1. ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

Тема 1. Наукові основи географії туризму

Базові категорії сучасної «географії туризму»: базові «географічні» поняття, структура сучасної географічної науки, суміжні географічні науки, об'єкт-предметна сфера географії туризму, завдання географії туризму.

Географія туризму у системі географічних наук: фізична географія, суспільна географія, регіональна і конструктивна географія, географічна картографія.

Міждисциплінарні зв'язки географії туризму: типологія міждисциплінарних зв'язків, зв'язок географії туризму із загальними науками, зв'язок географії туризму із спеціальними науками.

Методологія географії туризму: базові поняття методології науки, філософські методи наукового дослідження в географії туризму, загальнонаукові методи наукового дослідження в географії туризму, конкретно-наукові методи наукового дослідження в географії туризму.

Джерела туристичної інформації: нормативно-правові джерела інформації, науково-дослідницькі джерела інформації, довідково-картографічні джерела інформації, статистичні джерела інформації, електронні джерела інформації.

Тема 2. Туристична картографія

Основні картографічні поняття: основні види картографічних творів, поняття «геоіконіка», поняття «картографія» і «топографія», прикладна картографія.

Систематизація картографічних творів: класифікація карт, властивості карт, функції карт.

Основи математичної картографії: сутність геодезії, поняття про форму Землі, системи координат в картографії, картографічні проєкції, поняття про «масштаб» карти.

Картографічна семіотика: сутність картографічної семіотики, сутність картографічної топоніміки, сутність картографічної генералізації, способи відображення інформації на картах.

Основи електронної картографії: ГІС та сутність геоінформатики, сутність цифрової картографії, сучасні системи супутникової навігації в картографії, основи веб-картографії.

Тема 3. Туристичне ресурсознавство

Сутність туристичних ресурсів і принципи їх класифікації: основні терміни і поняття, принципи оцінки туристичних ресурсів, географічна схема класифікації туристичних ресурсів, наявність і значимість туристичних ресурсів.

Класифікація природно-антропогенних туристичних ресурсів: курортні туристичні ресурси, природно-заповідні туристичні ресурси, природно-господарські туристичні ресурси.

Класифікація антропогенних туристичних ресурсів: історико-культурні туристичні ресурси, ресурси сучасної культури.

Класифікація івентивних туристичних ресурсів: природні івентивні туристичні ресурси, природно-антропогенні івентивні туристичні ресурси, антропогенні івентивні туристичні ресурси.

Тема 4. Туристичні території

Геопросторова ієрархія туристичних територій: просторова організація туризму, головні принципи туристичного районування, просторова диференціація туристичних територій, територіально-туристичні утворення.

Дефініція «туристична дестинація»: трактування поняття «туристична дестинація», компоненти туристичної дестинації, туристичний потенціал дестинації, геопросторова конфігурація туристичних дестинацій.

Класифікація туристичних дестинацій: просторова конфігурація та ієрархія туристичних дестинацій, адміністративний, правовий і туристичний статус дестинацій, спеціалізація і просторово-часова специфіка дестинацій, географічне положення і сезонність функціонування дестинацій, туристична орієнтація і доступність дестинацій, домінуючий тип ландшафту туристичних дестинацій, життєвий цикл туристичних дестинацій.

Туристичне районування України: районування за географічним фактором, районування за історичним фактором, районування за адміністративним фактором.

Туристичне районування Світу: туристичне районування Європи, туристичне районування Америки, туристичне районування Азії, туристичне районування Африки, туристичне районування Австрало-Океанії.

Тема 5. Географічний аналіз туристичної інформації

Аналіз туристичних потоків: базові терміни і поняття, абсолютні аналітичні показники, відносні аналітичні показники.

Аналіз туристичних послуг: базові терміни і поняття, абсолютні аналітичні показники, відносні аналітичні показники.

Аналіз туристичної діяльності: базові терміни і поняття, абсолютні аналітичні показники, відносні аналітичні показники.

Аналіз розвитку туристичної інфраструктури: базові терміни і поняття, абсолютні аналітичні показники, відносні аналітичні показники.

Аналіз розвитку транспортної інфраструктури: базові терміни і поняття, абсолютні аналітичні показники, відносні аналітичні показники.

Тема 6. Туристичні ресурси регіонів України

Туристичні ресурси регіонів Західної України: Волинська область, Рівненська область, Тернопільська область, Львівська область, Закарпатська область, Івано-Франківська область, Чернівецька область.

Туристичні ресурси регіонів Північної України: Київська область, місто Київ, Житомирська область, Чернігівська область, Сумська область.

Туристичні ресурси регіонів Центральної України: Полтавська область, Черкаська область, Кіровоградська область, Вінницька область, Хмельницька область.

Туристичні ресурси регіонів Східної України: Харківська область, Луганська область, Донецька область, Дніпропетровська область, Запорізька область.

Туристичні ресурси регіонів Південної України: Одеська область, Миколаївська область, Херсонська область, АР Крим, Севастополь.

Тема 7. Основи туристичного країнознавства

Країнознавство як комплексна наука: об'єкт-предметна сфера комплексного країнознавства, структура комплексного країнознавства, функції туристичного країнознавства, принципи туристичного країнознавства.

Становлення туристичного країнознавства: стихійно-описовий період, період формування основ класичного країнознавства, період «університетського країнознавства», період «рекреаційного країнознавства», період «інформаційного країнознавства», сучасні тенденції розвитку туристичного країнознавства.

Основні просторові концепти країнознавства: поняття територія і регіон, поняття країна і держава, поняття «державна територія», територіальні води і континентальний шельф держави.

Концепція географічного положення у країнознавстві: властивості географічного положення, основні категорії географічного положення, основні випадки «незручного» географічного положення, фактори вигідності географічного положення, особливі ситуації географічного положення країни.

Поняття державний та адміністративний кордон, прикордонна територія, функції державних кордонів, класифікація державних кордонів.

Тема 8. Фактори розвитку країн світу

Фізико-географічні фактори розвитку країн світу: океанографія, особливості рельєфу, клімато-метеорологічні чинники, континентальна гідрографія, ландшафти, природні зони.

Історико-культурні фактори розвитку країн світу: основні підходи до періодизації світової історії, пануючі державні формування у різні історичні епохи, видатні історичні події, видатні історичні постаті та діячі культури.

Політико-адміністративні фактори розвитку країн світу: форми державного правління, форми і адміністративно-територіального устрою, роль столиць у суспільно-політичному житті країн світу, динаміка політичної карти світу.

Економіко-географічні фактори розвитку країн світу: поняття «світове господарство» і «міжнародні економічні відносини», основні гео економічні параметри, аналіз структури ВВП і ВНП країн світу, типи соціально-економічного розвитку країн світу.

Соціально-демографічні фактори розвитку країн світу: система розселення людства: урбанізація, руралізація, демографічна ситуація у країнах світу, міграційна ситуація в країнах світу, ІРЛП: індекс розвитку людського потенціалу.

Тема 9. Глобальні просторові структури

Міжнародні організації та об'єднання країн світу: поняття «міжнародні урядові організації», поняття «міжнародні неурядові організації», ознаки міжнародної організації, класифікація міжнародних організацій.

Організація об'єднаних націй (ООН): загальні відомості про ООН, структура ООН, спеціалізовані установи ООН, пов'язані з ООН міжнародні організації.

Провідні міжнародні організації в Європі: НАТО: Організація країн Північно-Атлантичного договору, ЄС: Європейський Союз, Шенгенська угода, Країни євро-зони.

Регіональні і спеціалізовані міжнародні організації: регіональні політичні організації, регіональні економічні організації, регіональні фінансові організації, спеціалізовані міжнародні організації.

Всесвітня туристична організація ООН: загальні відомості про ЮНВТО, Країни, що не є членами ЮНВТО, історія діяльності ЮНВТО, структура ЮНВТО.

Тема 10. Транснаціоналізація туристичної індустрії

Сутність діяльності ТНК: транснаціональних корпорацій: сутність транснаціоналізації світового господарства, механізм діяльності ТНК, класифікація ТНК, вплив ТНК на структуру світової економіки.

Найбільші галузеві ТНК світу: спеціалізація найбільших господарських ТНК світу, країни базування найбільших господарських ТНК світу, міста базування найбільших господарських ТНК світу, приймаючі країни найбільших господарських ТНК світу.

Найбільші туристичні ТНК світу: найбільші готельні ТНК світу, найбільші авіатранспортні ТНК світу, найбільші круїзні ТНК світу, найбільші казино-корпорації світу.

Тема 11. Міжнародний туризм у вимірах глобалізації

Сутність процесу глобалізації: поняття «глобалізація» і «антиглобалізм», глобальні проблеми людства, концепція сталого розвитку суспільства, індикатори сталого розвитку країн.

Глобальні проблеми сучасності: соціально-економічні проблеми, соціально-культурні проблеми, екологічні проблеми, військово-політичні проблеми.

Концентрація процесів глобалізації у «світових містах»: поняття «світове місто», політичні критерії надання місту статусу «глобального», економічні критерії надання місту статусу «глобального», інфраструктурні критерії надання місту статусу «глобального», культурні критерії надання місту статусу «глобального».

Концепції аналізу глобальних міст: Globalization And World Cities Research Network, Global Cities Index, Global Cities Index (A.T. Kearney & Chicago Council On Global Affairs), Global Power City Index (Mori Memorial Foundation in Tokyo).

Global Destination Cities Index (Mastercard™): топ-20 міст світу за міжнародними прибуттями туристів, топ-10 глобальних міст Європи за міжнародними прибуттями туристів, топ-10 глобальних міст Азії за міжнародними прибуттями туристів, топ-10 глобальних міст Африки і Західної Азії за міжнародними прибуттями туристів, топ-10 глобальних міст Північної Америки за міжнародними прибуттями туристів.

Тема 12. Туристичні ресурси півдних країн світу

Туристичні ресурси провідних країн Європи: Німеччина, Велика Британія, Франція, Іспанія, Італія, Греція, Болгарія, Польща, Чехія, Австрія, Швейцарія, Бельгія, Нідерланди, Швеція, Росія.

Туристичні ресурси провідних країн Америки: Канада, США, Мексика, Куба, Карибський регіон, Бразилія, Аргентина, Чилі, Перу, Колумбія.

Туристичні ресурси провідних країн Азії: Японія, Китай, Корея, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Індія, Іран, ОАЕ, Саудівська Аравія, Ізраїль, Казахстан, Грузія, Непал, Шрі-Ланка.

Туристичні ресурси провідних країн Африки: Єгипет, Туніс, Марокко, Нігерія, Кенія, ПАР, Мадагаскар, Танзанія, Сейшельські о-ви.

Тема 13. Географія екскурсійно-пізнавального туризму в Україні

Дефініція «екскурсійно-пізнавальний» туризм. Поняття «екскурсія», «екскурсійний туризм», «замковий туризм», «Світова спадщина ЮНЕСКО». Використання культурної спадщини України в туризмі. Поняття «культурна спадщина», «історико-культурний заповідник», «пам'ятка історії», «археологічний туризм». Поняття «релігійний туризм». Релігійно-паломницькі дестинації України. Етнотуристичні дестинації України. Поняття «скансен», «джайлоо-туризм». Географія гастрономічного і винного туризму в Україні.

Тема 14. Географія ресурсів розвитку «зеленого» туризму в Україні

Альтернативні напрями зеленого туризму. Мисливський, рибальський, лісовий туризм. Сафарі туризм. Анімал-туризм.

Об'єкти природно-заповідного фонду України як туристичний ресурс.

Провідні екотуристичні дестинації України. Національні природні парки і біосферні та природні заповідники. Природні заказники і пам'ятки природи.

Географія сільського зеленого туризму в Україні. Агро-туризм.

Тема 15. Географія ресурсів розвитку рекреаційного туризму в Україні

Базові дефініції «рекреаційного» туризму: курортний туризм, курорт, лікувально-оздоровча місцевість, резорт, курортологія, курортна справа, медичний туризм.

Провідні курортні DESTИНАЦІЇ І РЕЗОРТИ України. Сучасні підходи до розвитку в Україні велнес-туризму і спа-туризму.

Особливості розвитку розважально-видовищного туризму. DESTИНАЦІЇ розважально-видовищного туризму в Україні.

Особливості розвитку круїзного туризму.

DESTИНАЦІЇ круїзного туризму в Україні: круїзні річки, морські круїзні порти та акваторії.

Тема 16. Географія спортивного туризму і активного відпочинку в Україні

Дефініція і класифікація «активний» туризм. Поняття пригодницький туризм, екстремальний туризм, спортивний туризм, активний відпочинок.

Спортивні туристичні походи. Піший туризм, гірський туризм, водний річковий туризм, вітрильний туризм, вело-туризм, авто-мото-туризм, спелео-туризм. Географія ресурсів розвитку спортивного туризму в Україні.

Гірськолижний туризм в Україні. Географія лижного туризму в Україні.

Екстремальний туризм в Україні. Підземний, підводний, повітряний туризм.

Тема 17. Географія івентивного і ділового туризму в Україні

Дефініції і категорії «івентивного» туризму.

Географія фестивального туризму в Україні. Географія музичного і театрального туризму в Україні. Географія освітнього туризму в Україні.

Географія спортивного подієвого туризму в Україні.

Географія ділового туризму і МІСЕ-індустрії в Україні. Експо-туризм, інсентив-туризм. Шопінг туризм в Україні

Тема 18. Географія провідних туристичних DESTИНАЦІЙ України

Туристичні DESTИНАЦІЇ Західної України: Львів, Трускавець, Сколе, Славське, Ужгород, Мукачеве, Рахів, Синевір, Хуст, Яремче, Буковель, Говерла, Чернівці, Кам'янець-Подільський, Замки Тернопілля, Замки Волині, Рівне, Луцьк, Шацькі озера, Поліські ліси.

Туристичні DESTИНАЦІЇ Північної України: Київ, Біла Церква, Чорнобиль, Переяслав-Хмельницький, Житомир, Радомишль, Коростень, Чернігів, Ніжин, Батурин, Качанівка, Новгород-Сіверський, Путивль, Глухів.

Туристичні DESTИНАЦІЇ Центральної України: Полтава, Черкаси, Миргород, Лубни, Опішня, Умань, Канів, Чигирин, Вінниця, Буша.

Туристичні DESTИНАЦІЇ Східної України: Харків, Донецьк, Луганськ, Святогірськ, Дніпро, Кирилівка, Бердянськ, Запоріжжя, Мелітополь, Маріуполь

Туристичні DESTИНАЦІЇ Південної України: Одеса, Затока, Вилкове, Білгород-Дністровський, Миколаїв, Коблеве, Очаків, Херсон, Бузький Гард,

Залізний Порт, Скадовськ, Генічеськ, Асканія-Нова, Арабатська Стрілка, Ялта, Алушта, Судак, Коктебель, Феодосія, Керч, Євпаторія.

Тема 19. Географія рекреаційного туризму

Пляжний (біч-) туризм: сутність і різновиди пляжного туризму, провідні destinations пляжного туризму у Європі, провідні destinations пляжного туризму у Світі, картосхеми розвитку пляжного туризму.

Зимовий відпочинок і маунт-скі туризм: сутність і різновиди скі-туризму, провідні destinations скі-туризму у Європі, провідні destinations скі-туризму у Світі, картосхеми розвитку скі-туризму.

Розважальний туризм: сутність і різновиди розважального туризму, провідні destinations розважального туризму у Європі, провідні destinations розважального туризму у Світі, картосхеми розвитку розважального туризму.

Круїзний туризм: сутність і різновиди круїзного туризму, провідні destinations круїзного туризму у Європі, провідні destinations круїзного туризму у Світі, картосхеми розвитку круїзного туризму.

Тема 20. Географія культурного туризму світу

Історико-культурний туризм: сутність і різновиди історико-культурного туризму, Світова Спадщина ЮНЕСКО, провідні destinations історико-культурного туризму у Європі, провідні destinations історико-культурного туризму у Світі, картосхеми розвитку круїзного туризму.

Музейний (арт) туризм: сутність і різновиди музейного туризму, провідні destinations музейного туризму у Європі, провідні destinations музейного туризму у Світі, картосхеми розвитку музейного туризму.

Релігійно-паломницький туризм: сутність і різновиди паломницького туризму, провідні destinations паломницького туризму у Європі, провідні destinations паломницького туризму у Світі, картосхеми розвитку паломницького туризму.

Етнографічний туризм: сутність і різновиди етно-туризму, провідні destinations етно-туризму у Європі, провідні destinations етно-туризму у Світі, картосхеми розвитку етно-туризму туризму.

Гастрономічний туризм: сутність і різновиди гастрономічного туризму, провідні destinations кулінарного туризму, провідні destinations алкогольного туризму, картосхеми розвитку гастрономічного туризму.

Тема 21. Географія природного туризму світу

Екологічний туризм: сутність і різновиди екологічного туризму, природно-заповідні території країн світу, провідні destinations екологічного туризму у Європі, провідні destinations екологічного туризму у Світі, картосхеми розвитку екологічного туризму.

Анімал-туризм: сутність і різновиди анімал-туризму, провідні destinations анімал-туризму у Європі, провідні destinations анімал-туризму у Світі, картосхеми розвитку анімал-туризму.

Гірський туризм: сутність і різновиди гірського туризму, провідні дестинації пішохідного туризму, провідні дестинації альпін-туризму, картосхеми розвитку гірського туризму.

Зелений сільський (рурал-) туризм: сутність і різновиди рурал-туризму, провідні дестинації рурал-туризму у Європі, провідні дестинації рурал-туризму у Світі, картосхеми розвитку рурал-туризму.

Аматорський природничий туризм: сутність і різновиди аматорського туризму, провідні дестинації аматорського туризму у Європі, провідні дестинації аматорського туризму у Світі, картосхеми розвитку аматорського туризму.

Тема 22. Географія активного туризму світу

Вело-туризм: сутність і різновиди вело-туризму, провідні дестинації вело-туризму у Європі, провідні дестинації вело-туризму у Світі, картосхеми розвитку вело-туризму.

Водний активний туризм: сутність і різновиди водного активного туризму, провідні дестинації водного річкового туризму, провідні дестинації водного морського туризму, картосхеми розвитку водного активного туризму.

Підводний туризм: сутність і різновиди підводного туризму, провідні дестинації підводного туризму у Європі, провідні дестинації підводного туризму у Світі, картосхеми розвитку підводного туризму.

Підземний туризм: сутність і різновиди підземного туризму, провідні дестинації підземного туризму у Європі, провідні дестинації підземного туризму у Світі, картосхеми розвитку підземного туризму.

Повітряний екстремальний туризм: сутність і різновиди повітряного екстремального туризму, провідні дестинації джамп-туризму, провідні дестинації флай-туризму, картосхеми розвитку повітряного екстремального туризму.

Тема 23. Географія івентивного туризму світу

Культурний подієвий (фест-) туризм: сутність і різновиди фестивального туризму, провідні дестинації фестивального туризму у Європі, провідні дестинації фестивального туризму у Світі, картосхеми розвитку фестивального туризму.

Спортивний подієвий туризм: сутність і різновиди спортивного подієвого туризму, провідні дестинації спортивного подієвого туризму у Європі, провідні дестинації спортивного подієвого туризму у Світі, картосхеми розвитку спортивного подієвого туризму.

Освітній туризм: сутність і різновиди освітнього туризму, провідні дестинації освітнього туризму у Європі, провідні дестинації освітнього туризму у Світі, картосхеми розвитку освітнього туризму.

МІСЕ-туризм: сутність і різновиди МІСЕ туризму, провідні дестинації виставкового туризму у Світі, провідні заходи виставкової діяльності у Світі, картосхеми розвитку МІСЕ- туризму.

Шопінг-туризм: сутність і різновиди шоп-туризму, провідні дестинації шоп-туризму у Європі, провідні дестинації шоп-туризму у Світі, картосхеми розвитку шоп-туризму.

Тема 24. Географія провідних туристичних destinations світу

Туристичні destinations країн Європи: Лондон, Париж, Амстердам, Брюссель, Берлін, Мюнхен, Стокгольм, Варшава, Краків, Прага, Відень, Будапешт, Москва, Мілан, Рим, Венеція, Флоренція, Мадрид, Барселона, Мальорка, Ніцца, Афіни, Стамбул, Анталія, Варна, Бургас, Батумі.

Туристичні destinations країн Америки: Нью-Йорк, Чикаго, Лос-Анджелес, Торонто, Монреаль, Ванкувер, Майямі, Лас-Вегас, Мехікао, Канкун, Пунтакана, Варадеро, Багами, Аруба, Кюрасао, Ямайка.

Туристичні destinations країн Азії: Пекін, Шанхай, Гонконг, Макао, Токіо, Сеул, Тайбей, Сінгапур, Куала-Лумпур, Балі, Пхукет, Бангкок, Паттайя, Дананг, Ханой, Маніла, Джакарта, Мумбай, Делі, Агра, Гоа, Мальдіви, Дубай, Мекка, Медіна, Тель-Авів, Єрусалим, Баку, Ташкент, Бухара, Самарканд, Алмати.

Туристичні destinations країн Африки: Каїр, Ель-Гіза, Хургада, Шарм-ель-ейх, Туніс, Канари, Сейшели, Комори, Серенгеті, Кіліманджаро, Вікторія-Фолс, Занзібар, Найробі, Кейптаун, Йоганнесбург, Дурбан.

Туристичні destinations країн Австралії та Океанії: Сідней, Мельбурн, Голд-Кост, Перт, Аделаїда, Окленд, Квінстаун, Крайстерч, Гавайські острови.

Рекомендовані джерела інформації

1. Олійник Я. Б. Географічне країнознавство : підручник. – Київ : Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2015. – 911 с.

2. Мельниченко О. А. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні / О. А. Мельниченко, В. О. Шведун // Монографія. – Харків: Видавництво національного університету цивільного захисту України, 2017. – 153 с.

3. Стафійчук В. І. Туристичне країнознавство : навчальний посібник / В. І. Стафійчук, О. Ю. Малиновська. – Херсон : Олді-Плюс, 2016. – 807 с.

2.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ

Тема 1. Основи туризмознавства

Дефініція «туризм». Співвідношення понять «туризм» і «рекреація», місце рекреації і туризму у структурі життєвого часу людини, різні трактування поняття «туризм», сутність організації туризму.

Інформаційно-мотиваційне поле, ресурсно-економічне поле, сервісно-економічне поле, нормативно-правове поле.

Сутність і фактори мотивації туристів до подорожі, рекреаційні та активні потреби туристів, емоційні та пасіонарні потреби туристів, інтелектуальні і професійні потреби туристів.

Соціальні функції туризму, економічні функції туризму, негативні наслідки розвитку туризму, гуманітарні функції розвитку туризму, фактори розвитку туризму. Історія туристичної діяльності.

Тема 2. Класифікація туристичних подорожей

Спрямованість, організованість і тривалість туристичної подорожі.

Міжнародний і внутрішній туризм», плановий і самодіяльний туризм, соціальний та інсентивний туризм», короткотривалий і довготривалий туризм.

Кількість, інтенсивність і сезонність туристичних потоків.

Соціально-економічна і демографічна категорія туристів.

Шкільний і студентський, робітничий і селянський туризм, жіночий і чоловічий, дорослий і дитячий туризм, корпоративний і діловий, інклюзивний і субкультурний туризм, «економ» і «стандарт», «люкс» і «VIP» туризм.

Спосіб, засіб і середовище здійснення подорожі:

Активний і пасивний туризм, транспортний і тваринний туризм, туризм у природному і антропогенному середовищі, наземний і підземний, водний і повітряний туризм.

Варіація і мотивація туристичної подорожі.

Традиційний і альтернативний туризм, екзотичний і екстремальний туризм, культурний і дикий туризм, лікувально-оздоровчий і курортно-розважальний туризм, екскурсійно-пізнавальний і культурно-просвітницький туризм, спортивний і пригодницький туризм, діловий і подієвий туризм.

Тема 3. Туристична інфраструктура

Туристське споживання:

Сутність види туристського споживання, туристські витрати, поняття «туристичний продукт», класифікація туристичних послуг.

Базисна інфраструктура туризму.

Транспортна система в туризмі, заклади і установи розміщення в туризмі, заклади і установи харчування в туризмі.

Цільова інфраструктура туризму:

Заклади і установи дозвілля і культури в туризмі, заклади і установи спорту і фізичної культури в туризмі, заклади і установи охорони здоров'я в туризмі.

Заклади і установи торгівлі в туризмі, заклади і установи системи фінансів туризмі, заклади і установи сфери індивідуальних послуг в туризмі, інформаційна інфраструктура туризму.

Стандартизація і сертифікація туристичної діяльності:

Сутність і види стандартизації в туризмі, основні діючі стандарти у сфері туристичної діяльності в Україні, сутність і види сертифікації туристичних послуг, послуги, які сертифікуються у сфері туризму в Україні.

Тема 4. Організація спеціалізованих видів туризму

Організація рекреаційних видів спеціалізованого туризму:

Пляжний туризм, бальнео-спа-туризм, зелений туризм, розважальний туризм, круїзний туризм.

Організація пізнавальних видів спеціалізованого туризму:

Екскурсійний туризм, екологічний туризм, релігійний туризм, етно-туризм, гастрономічний туризм.

Організація активних видів спеціалізованого туризму:

Водний туризм, вело-туризм, авто-мото-туризм, вітрильний туризм, тваринний туризм.

Організація екстремальних видів спеціалізованого туризму:

Гірський туризм, морський туризм, підземний туризм, повітряний туризм, ландшафтний туризм.

Організація івентивних видів спеціалізованого туризму:

Культурно-подієвий туризм, спортивно-подієвий туризм, діловий туризм, освітній туризм, хобі-туризм.

Тема 5. Організація туристичного ринку

Структура туристичного ринку:

Суб'єкти туристської діяльності на ринку, туристичний попит, туристична пропозиція, сегментація ринку туристичних послуг, позиціонування туристичного продукту.

Основи туристичного оперейтингу:

Види туристичних послуг, сутність і робочі цикли туроператора, функції туроператора, напрями туроперейтингу і види туроператорів, профіль роботи туроператора.

Агентський бізнес в туризмі:

Фактори турагентської діяльності, функції туристичних агентів, види туристичних агентів, системи агентських мереж, франчайзинг в туризмі.

Ліцензування туристичного підприємництва:

Сутність ліцензування туристичної діяльності, основні функції державних органів ліцензування у сфері туризму, вимоги до туристичних фірм-ліцензіатів, основні види туристичних договорів, вимоги до провадження туроператорської діяльності.

Кластерна модель функціонування туристичного ринку:

Поняття «кластер» в економіці, сутність туристичного кластеру, типологія туристичних кластерів, структура туристичного кластеру, модель створення туристичного кластеру.

Тема 6. Туристична індустрія регіонів України

Туристична індустрія регіонів Західної України:

Волинська область, Рівненська область, Тернопільська область, Львівська область, Закарпатська область, Івано-Франківська область, Чернівецька область.

Туристична індустрія регіонів Північної України:

Київська область, місто Київ, Житомирська область, Чернігівська область, Сумська область.

Туристична індустрія регіонів Центральної України:

Полтавська область, Черкаська область, Кіровоградська область, Вінницька область, Хмельницька область.

Туристична індустрія регіонів Східної України:

Харківська область, Луганська область, Донецька область, Дніпропетровська область, Запорізька область.

Туристична індустрія регіонів Південної України: Одеська область, Миколаївська область, Херсонська область, АР Крим, Севастополь.

Тема 7. Транспортні системи в туристичній діяльності

Основні дефініції транспорту:

Поняття «транспорт» і сутність транспортної системи, місце рекреації і туризму у структурі життєвого часу людини, транспортні засоби і шляхи сполучення, основні напрями використання транспорту в туризмі.

Структура транспортної системи:

Функціональна структура транспортної системи, галузева структура транспортної системи, просторова структура транспортної системи, просторова типологія транспортних систем.

Порівняльний аналіз різних видів транспорту для потреб туризму:

Переваги і недоліки автомобільного транспорту, переваги і недоліки залізничного транспорту, переваги і недоліки повітряного транспорту, переваги і недоліки морського транспорту, переваги і недоліки річкового транспорту.

Основи транспортної логістики:

Сутність транспортної логістики, базові наукові категорії логістики, просторова ієрархія транспортно-логістичних систем, специфіка транспортно-логістичної системи туристичної дестинації.

Нормативно-правове забезпечення транспортної діяльності в Україні:

Закон України «Про транспорт», нормативні аспекти функціонування транспорту в Україні, державне управління в галузі транспорту України, єдина транспортна система України.

Тема 8. Організація автомобільного транспорту в туризмі

Автомобільні транспортні засоби:

Дефініція «автомобіль» і класифікація автомобілів, дефініція «автобус» і класифікація автобусів, дефініція «мотоцикл» і класифікація мотоциклів, історія і рекорди автотранспортних засобів.

Система автомобільних шляхів сполучення:

Поняття «автодорога», міжнародні категорії автодоріг, класифікація автомобільних доріг України, особлива дорожня інфраструктура.

Організація пасажирських перевезень автомобільним транспортом:

Пасажирські автомобільні перевезення, вимоги до організації міжнародного автобусного сполучення, сервісно-транспортні установи автомобільного транспорту, просторова типологія транспортних систем.

Правові аспекти функціонування автомобільного транспорту:

Пасажирські автомобільні перевезення, вимоги до організації міжнародного автобусного сполучення, сервісно-транспортні установи автомобільного транспорту, просторова типологія транспортних систем.

Особливості використання автомобільного транспорту в туризмі:

Організація автобусних турів, специфіка автобусних турів, категорії програм автобусних турів з України до Європи, особливості використання автопрокату в туризмі.

Тема 9. Організація залізничного транспорту в туризмі

Залізничні транспортні засоби:

Поняття «пасажирський потяг», залізничний рухомий склад, рекорди залізничного транспорту.

Система залізничних шляхів сполучення:

Поняття «залізниця» і «залізнична мережа», історія залізничного транспорту, типологія залізничної колії.

Організація пасажирських перевезень залізничним транспортом:

Функціональна класифікація потягів, просторова організація «Укрзалізниці», перевезення організованих туристичних груп на залізниці, типологія проїзних залізничних документів.

Правові аспекти функціонування залізничного транспорту:

Закон України «Про залізничний транспорт», основні положення «Статуту залізниць України», правила перевезення пасажирів, вантажів та пошти залізничним транспортом України, міжнародні пасажирські залізничні перевезення.

Особливості організації залізничного туризму:

Сутність залізничного туризму, організація спеціальних туристичних поїздів, технологія обслуговування в туристичному поїзді, найвідоміші круїзні потяги світу.

Тема 10. Організація повітряного транспорту в туризмі

Повітряні транспортні засоби:

Класифікація літальних апаратів, типологія пасажирських літаків, історія і рекорди повітряного транспорту.

Система повітряних шляхів сполучення.

Основні терміни і поняття цивільної авіації, система організації повітряного руху, типологія аеродромів, класифікація і сутність аеропортів.

Організація пасажирських перевезень повітряним транспортом:

Основні терміни і поняття цивільної авіації, система організації повітряного руху, типологія аеродромів, класифікація і сутність аеропортів.

Правові аспекти функціонування повітряного транспорту:

Основні положення «Повітряного кодексу України», міжнародні конвенції правового регулювання авіаперевезень, основні напрями сучасної діяльності ICAO, основні напрями сучасної діяльності IATA.

Особливості використання повітряного транспорту в туризмі: технологія обслуговування авіатуристів, специфіка обслуговування окремих категорій авіапасажирів, типологія авіаційних тарифів, специфіка діяльності low-cost авіакомпаній.

Тема 11. Організація водного транспорту в туризмі

Водні транспортні засоби:

Дефініція і типологія суден, типологія яхт і субмарин, історія і рекорди водного транспорту.

Система водних шляхів сполучення:

Основні терміни морської навігації, основні терміни річкової навігації, дефініція і типологія портів, сутність і різновиди паромного сполучення.

Організація пасажирських перевезень водним транспортом:

Типологія морських перевезень, організатори водного пасажирського сполучення, річкові (озерні) пасажирські перевезення.

Правові аспекти функціонування водного транспорту:

Основні положення «Водного кодексу України», основні положення закону України «Про морські порти», Правила надання послуг у морських портах України, Правила судноплавства на внутрішніх водних шляхах України, Конвенція ООН з морського права, основні напрями сучасної діяльності ІМО

Особливості організації водного круїзного туризму:

Дефініція і типологія морських круїзів, характерні риси і моделі морських круїзних подорожей, принципи організації морських круїзів, характерні риси річкових круїзних подорожей.

Тема 12. Транспортні системи країн світу для потреб туризму

Транспортна система провідних країн Європи для потреб туризму:

Німеччина, Велика Британія, Франція, Іспанія, Італія, Греція, Болгарія, Польща, Чехія, Австрія, Швейцарія, Бельгія, Нідерланди, Швеція, Росія.

Транспортна система провідних країн Америки для потреб туризму:

Канада, США, Мексика, Куба, Карибський регіон, Бразилія, Аргентина, Чилі, Перу, Колумбія.

Транспортна система провідних країн Азії для потреб туризму:

Японія, Китай, Корея, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Індія, Іран, ОАЕ, Саудівська Аравія, Ізраїль, Казахстан, Грузія, Непал, Шрі-Ланка.

Транспортна система провідних країн Африки для потреб туризму:

Єгипет, Туніс, Марокко, Нігерія, Кенія, ПАР, Мадагаскар, Танзанія, Сейшельські о-ви.

Транспортна система провідних країн Австралії та Океанії для потреб туризму: Австралія, Нова Зеландія, Фіджі, Гавайські о-ви.

Тема 13. Фактори безпеки туристичних подорожей

Організація безпеки туристичних подорожей:

Сутність поняття «безпека туризму», положення Міжпарламентської конференції з туризму в м. Гаага (1989), положення Міжнародної конференції ВТО з туризму в м. Естерсунд (1995), базові положення Закону України «Про туризм» стосовно безпеки подорожей.

Природно-географічні фактори безпеки туристичних подорожей:

Геоморфологічні та геологічні фактори, клімато-метеорологічні фактори, гідрологічні фактори, біогеографічні і ландшафтні фактори.

Соціально-культурні фактори безпеки туристичних подорожей:

Етно-демографічні фактори безпеки туризму, релігійні фактори безпеки туризму, соціально-психологічні фактори безпеки туризму, криміногенні фактори безпеки туризму.

Фінансово-економічні фактори безпеки туристичних подорожей:

Соціально-економічні системи країн як фактор безпеки туризму, глобалізація світового господарства як фактор безпеки туризму,

транснаціоналізація туристичної індустрії як фактор безпеки туризму, фінансова стабільність національної економіки як фактор безпеки туризму.

Військово-політичні фактори безпеки туристичних подорожей:

Внутрішня політика суверенних держав як фактор організації безпеки туризму, зовнішня політика суверенних держав як фактор організації безпеки туризму, сучасні військові конфлікти як фактор дезорганізації туризму, проблеми міжнародного тероризму як фактор дезорганізації туризму

Тема 14. Нормативно-правові аспекти організації туризму

Міжнародна туристична політика:

Міжнародні урядові організації та їх політика, міжнародні туристичні організації, інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності, дипломатичні відносини України з іншими країнами світу.

Національна туристична політика України:

Міжнародні урядові організації та їх політика, міжнародні туристичні організації, інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності, дипломатичні відносини України з іншими країнами світу.

Туристичне законодавство України як фактор організації туризму:

Положення Закону України «Про туризм» про організацію туризму, законодавство України про регулювання земельних відносин у сфері туризму, законодавство України про регулювання господарських відносин у сфері туризму, законодавство України про регулювання спеціалізованих відносин у сфері туризму.

Система державного управління туристичною сферою України:

Структура державного управління сферою туризму, діяльність Державного Департаменту туризму і курортів України, регіональні адміністративні структури управління туризмом, система охорони правопорядку України як фактор організації туризму.

Система формальностей організації міжнародного туризму:

Дефініція «туристські формальності», класифікація туристських формальностей, еволюція туристських формальностей, спрощення туристських формальностей.

Тема 15. Візові формальності організації туризму

Принципи і механізми функціонування державних кордонів:

Сутність і класифікація державних кордонів, делімітація і демаркація державних кордонів, діяльність державної прикордонної служби України у контексті туризму, діяльність Державної міграційної служби України у контексті туризму.

Туристичні особливості функціонування державного кордону України:

Автотранспортні пункти пропуску на державному кордоні України, залізничні пункти пропуску на державному кордоні України, авіатранспортні пункти пропуску на державному кордоні України, морські і річкові пункти пропуску на державному кордоні України.

Паспортно-візові формальності країн світу:

Громадянство і паспортний контроль в країнах світу, сутність та необхідність візового режиму в країнах світу, типологія в'їзних віз, діючі міжнародні паспортно-візові угоди і договори.

Паспортно-візові формальності України для розвитку туризму:

Вимоги до закордонного паспорта громадянина України, основні правила перетину державного кордону Україну, Географічний аналіз візового режиму для виїзду громадян України за кордон, географічний аналіз візового режиму для в'їзду громадян інших країн в Україну.

Аналіз міжнародних туристичних потоків України:

Зовнішня географічна структура міжнародних туристичних потоків України, внутрішня географічна структура міжнародних туристичних потоків України, цільова структура міжнародних туристичних потоків України, транспортна структура міжнародних туристичних потоків України.

Тема 16. Фінансові і митні формальності організації туризму

Фінансово-фіскальний режим суверенної країни:

Фінансово-фіскальні системи країн світу, валютні режими країн світу, класифікація фінансових послуг у контексті організації туризму, міжнародна фінансово-валютна система.

Специфіка фінансово-фіскальної системи України:

Національна фінансова система України, особливості грошово-кредитної політики України, міжнародні фінансово-валютні зобов'язання України, типологія податків і зборів України у сфері туристичної діяльності.

Міжнародні конвертовані валюти країн світу, національна валюта України і особливості її вивозу з України, митні особливості України щодо ввозу-вивозу іноземної валюти, міжнародні платіжні системи як фактор організації туризму.

Митний режим суверенної країни:

Базові дефініції: «митниця», «митна територія», «митний кордон», сутність функції митного режиму суверенної держави, міжнародна митна політика, спеціальні митні правила і території особливого митного режиму.

Митні формальності України:

Митна політика і законодавство України, митні особливості ввозу-вивозу продовольчих товарів і особистих предметів, митні особливості ввозу-вивозу непродовольчих товарів і особистих предметів, митні особливості ввозу-вивозу транспортних засобів.

Тема 17. Медичні формальності організації туризму

Основи медичної географії:

Сутність і завдання «медичної географії», основи курортології, основи нозореографії, основи епідеміології.

Поширення особливо небезпечних інфекційних захворювань в Світі:

Етіологія та класифікація небезпечних інфекційних захворювань, поширення і протидія жовтій лихоманці (амарілез), поширення і протидія малярії, поширення і протидія холері.

Поширення особливо небезпечних смертельних захворювань в Світі:

Етіологія та класифікація смертельно небезпечних захворювань, поширення і протидія ВІЛ і СНІД, поширення і протидія туберкульозу, поширення і протидія онкологічних захворювань.

Нозогеографічна ситуація в Україні як фактор організації туризму:

Система охорони здоров'я населення України, аналіз захворюваності населення України, поширення особливо небезпечних інфекційних захворювань в Україні, поширення особливо небезпечних смертельних захворювань в Україні.

Санітарно-епідеміологічні формальності міжнародного туризму:

Міжнародна політика країн світу у сфері охорони здоров'я, санітарно-епідеміологічні формальності провідних туристичних країн світу, базові медико-санітарні правила і принципи туристичних подорожей, санітарно-епідеміологічні формальності України як фактор організації туризму.

Тема 18. Система безпеки і формальності міжнародного туризму в країнах світу

Система безпеки і формальності міжнародного туризму провідних країн Європи:

Німеччина, Велика Британія, Франція, Іспанія, Італія, Греція, Болгарія, Польща, Чехія, Австрія, Швейцарія, Бельгія, Нідерланди, Швеція, Росія.

Система безпеки і формальності міжнародного туризму провідних країн Азії:

Японія, Китай, Корея, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Індія, Іран, ОАЕ, Саудівська Аравія, Ізраїль, Казахстан, Грузія, Непал, Шрі-Ланка.

Система безпеки і формальності міжнародного туризму провідних країн Африки:

Єгипет, Туніс, Марокко, Нігерія, Кенія, ПАР, Мадагаскар, Танзанія, Сейшельські о-ви

Система безпеки і формальності міжнародного туризму провідних країн Австралії та Океанії.

Тема 19. Туроператор як суб'єкт туристичного ринку

Основи туроператорської діяльності:

Поняття «туристичний оператор» і «туристичний продукт», система туроперейтингової діяльності, особливості туроперейтингу як виду діяльності на туристичному ринку, робочі цикли туристичного оператора.

Функції туроператора:

Функція ціноутворення, функція просування туристичного продукту, інформативна функція, новаторська функція, бюджетоутворююча функція, інтегруюча функція, функція операторського лобі, нормативні вимоги до туроператора.

Класифікація туроператорів:

Аутгоінг-туроператор, інкамінг-туроператор, інсайдинг-туроператор, рецептивний туроперейтинг, ініціативний туроперейтинг, консолідований туроперейтинг.

Фактори туристичного оперейтингу:

Зовнішні фактори (фактори мікро-середовища, фактори макро-середовища, динамічні фактори, статичні фактори, екстенсивні фактори, інтенсивні фактори), ієрархія значимості зовнішніх факторів, внутрішні фактори (цілі і завдання діяльності, менеджмент персоналу, організаційна структура, технологія діяльності).

Профіль роботи туристичного оператора:

Сутність профілювання роботи туроператора, фактори спеціалізації профілю, монопрофільні туроператори, багатопрофільні туроператори, профіль роботи туроператора в залежності від мети подорожування туристів, інші критерії профілювання туроператора: кількість туристів, популярність турів, сезонність турів, сконцентрованість, вартість послуг.

Тема 20. Організація обслуговування туристів

Туристське споживання та туристські витрати:

Туристське споживання за часом та місцем здійснення, інші види туристського споживання, туристські витрати (головні і другорядні туристські витрати), специфічні туристські товари, неспецифічні для туризму товари та послуги, характерні туристські товари та послуги, супутні туристські товари та послуги.

Класифікація туристських послуг:

Послуги розміщення, громадське харчування та продаж напоїв.

Послуги пасажирського транспорту (залізничного, автомобільного, іншого сухопутного, водного, повітряного), послуги допоміжної пасажирської транспортної служби, оренда пасажирських транспортних засобів, технічне обслуговування та ремонт пасажирських транспортних засобів;

Послуги турагентств, туроператорів, туристських гідів.

Послуги в сфері культури, сценічне мистецтво, послуги музеїв та інші культурні послуги.

Рекреація, спорт та інші види дозвілля, санаторно-курортні послуги.

Інші туристські послуги, фінансові та страхові послуги, види оренди.

Програмний туроперейтинг:

Програмний туризм, програмний туроперейтинг, фактори туристичного програмування, контроль якості, оптимізація програми, психологічна підготовка, класи туристського обслуговування, турпакет, інклюзив-тур.

Якість обслуговування і засоби її контролю:

Поняття якість продукції і якість послуги, стандартизація якості туристичних послуг, основні підходи до визначення якості роботи туроператора: агентський (підприємницький) і туристський (споживчий), керівні принципи контролю і оцінки якості туристських послуг:

ISO-9000 Система гарантування якості на рівні галузі господарювання

ISO-9001 Система гарантування якості на рівні підприємства

ISO-9002 Система гарантування якості на рівні виробництва продукції

ISO-9003 Система гарантування якості на рівні апробації і тестування

ISO-9004 Система гарантування якості на рівні управління персоналом.

Тема 21. Проектування туристичного продукту

Сутність і призначення тур-проектування:

Сутність тур-проектування, результат тур-проектування, властивості тур-проекту, туристичний маркетинг, маркетингове дослідження туристичного ринку.

Сегментування туристичного ринку:

Сутність і критерії сегментування туристичного ринку, можливості туристичного оператора, сегментування за географічним принципом (внутрішній ринок, зовнішній ринок), сегментування за економічним принципом (vip-сегмент, стандарт-сегмент, економ-сегмент), сегментування за соціальним принципом (індивідуальні туристи, групові туристи, корпоративні туристи), сегментування за віковим принципом (діти, школярі, студенти, молодь, сеніори, сімейні), сегментування за мотиваційним принципом, сегментування за транспортним уподобанням.

Конкурентна боротьба туроператора:

Конкуренти туристичного оператора, характеристика конкурентного середовища, попередження появи конкурентів, типологія конкурентів-операторів (комутанти, патієнти, віоленти), аналіз конкурентного середовища: ідентифікація конкурентів і аналіз їхньої пропозиції на ринку, оцінка сильних і слабких сторін кожного конкурента, оцінка сильних і слабких сторін пропозицій конкурентів, оцінка ступеня охоплення конкурентами оператора фокус-груп, прийняття рішення щодо стратегії конкурентної боротьби.

Визначення фокус-групи споживачів туристичних послуг:

Відповідність обраного сегменту ринку вимогам оператора, принципи тур-проектування у залежності від специфіки фокус-групи, диференціація споживчих властивостей фокус-групи.

Позиціонування турів і туроператорів:

Сутність позиціонування туроператора, підходи до позиціонування туристичних послуг: «жорсткий» і «м'який», позиціонування туроператора на рівні турпродукту, позиціонування туроператора на рівні підприємства, основні помилки туроператора при формуванні ринкової позиції.

Тема 22. Планування туристичного продукту

Сутність тур-планування:

Тур-планування, вимоги до тур-паketу, основні етапи тур-планування, схеми роботи з організації турів аутгоїнг-оператора, характеристика прямої організації турів: позитивні і негативні риси, характеристика опосередкованої організації турів: позитивні і негативні риси.

Ідентифікація постачальників туристичних послуг:

Ідентифікація постачальників тур послуг, ідентифікація перевізників, ідентифікація засобів розміщення, ідентифікація meet-компанії, договірний план туру.

Специфіка тур-планування аутгоїнг-туроператора:

Пряма і опосередкована схема тур-планування, критерії тур-планування: профіль роботи, асортимент пропонованих турів, сегмент ринку, персонал, досвід роботи на ринку, фінансові можливості, небезпеки в перспективі, перспективи.

Типова хронологія тур-планування ініціативного туроператора.

Планування-дослідження, планування-переговори, планування персоналу, планування-просування: 1, 2, і 3 роки планування.

Договірний процес у тур-плануванні:

Імперативи переговорів між туроператором і постачальниками послуг: обставини переговорів, шляхи реалізації можливих рішень, «портрет» партнера по переговорам; ключові правила психологічного підходу до ведення переговорів: установки, наміри, толерантність, відкритість, рефрентність, інтернальність, взаємоповага, етичність, творчість.

Тема 23. Просування туристичного продукту

Сутність «просування турпродукту»:

Просування турпродукту, цілі просування турпродукту, стандартна послідовність маркетингових заходів (правило «7-Р»), інструменти просування турпродукту, формування збутової мережі, канали просування туристичного продукту (внутрішні, власні, зовнішні, агентські, традиційні, нетрадиційні), функції власних каналів продаж, функції контрагентської мережі.

Рекламні інструменти в туроперейтингу:

Поняття «реклама», специфіка туристичної реклами, типові цілі реклами в туризмі (інформативні, переконливі, нагадуючі), нормативне поле туристичної реклами, складність реклами турпродукту, основні принципи туристичної реклами, засоби туристичної реклами (ЗМІ, засоби масової інформації, вулична реклама, індустрія розваг і дозвілля, транспортна індустрія, торгівельна індустрія, література, сувенірна продукція).

Нерекламні засоби стимулювання споживачів:

Нерекламні методи просування туристичного продукту, стимулювання споживчого попиту, ключові задачі стимулювання потреб туристів, основні засоби стимулювання споживчого попиту, туристична пропаганда (PR), засоби туристичної пропаганди, форми туристичних PR-заходів, поняття «брендінг» в туризмі, фактори застосування туристичних брендів, рівні лояльності споживачів до туристичного бренду.

Стратегії туроператора на туристичному ринку:

Поняття «стратегія фірми», стратегічне планування, риси стратегічного планування в туроперейтингу, стадії розробки стратегії туроператора, класифікація стратегій туроператора за специфікою діяльності: генеральні стратегії (стабільності, зростання, розвороту, ліквідації), маркетингові стратегії (мінімізації витрат, диференціації, фокусування), стратегії конкурентної боротьби (лідера, переслідувача, стратегія «флангової атаки», «партизанської війни»), стратегії ціноутворення (високих цін, швидкого проникнення, повільного проникнення, стратегія підкорення ринку), корпоративні стратегії (стратегія диверсифікації, стратегія зв'язаної диверсифікації, стратегія незв'язаної диверсифікації, стратегія міжнародної диверсифікації, стратегія відкачування капіталу, стратегія зміни курсу, стратегія реструктуризації).

Стратегії управління життєвим циклом турпродукту:

Принципи стратегії управління життєвим циклом турпродукту, закономірності життєвого циклу туристичного продукту, «гребеневий» життєвий цикл турпродукту, характеристика життєвих етапів турпродукту і завдання туроператора, етапи життєвого циклу (впровадження, зростання, зрілість, спад, ребрендинг), основні симптоми наближення стадії «спаду» життєвого циклу турпродукту, стратегії туроператора на стадії «спаду» життєвого циклу турпродукту: стратегія «збирання врожаю» і «швидкого відходу».

Тема 24. Взаємодія туроператора з готельною індустрією

Поняття «засоби розміщення» (ДСТУ 4268:2003): колективні засоби розміщення (готелі та аналогічні засоби розміщення, інші колективні засоби розміщування, спеціалізовані засоби розміщування), індивідуальні засоби розміщення, орендовані засоби розміщування, інші типи індивідуальних засобів розміщування, класи обслуговування у закладах розміщення.

Класифікація готельних номерів:

Президентський (королівський) апартамент, апартамент (apartment), дуплекс (duplex), люкс (suite), напівлюкс, студіо (junior suite, studio), перша категорія (first category), друга категорія (second category), третя категорія (third category), четверта категорія (fourth category), п'ята категорія (fifth category), суміщені номери, комплекс (complex), одномісний номер (sngl, singl room), двомісний номер (dbl, double room), двомісний номер (twn, twin room), трьохмісний номер (trpl, triple room), багатомісний номер (multiple bedded room).

Вимоги до закладів розміщення за ДСТУ 4268:2003:

Основні типи обслуговування в закладах розміщення: ОА → лише номер: розміщення без харчування (only accommodation), ВВ → ліжко та сніданок (bed and breakfast), НВ → напівпансіон (half board), FB → повний пансіон (full board), АІ → усе включено (all inclusive), стандартизовані вимоги до засобів розміщування, вимоги з безпеки: вимоги з охорони довкілля.

Взаємодія готелів і туроператорів:

Базові принципи взаємодії туроператора з готелями, схеми співробітництва туроператора і готелю, оренда готелю, функції готелю під час його оренди туроператором, функції оператора під час оренди готелю, фактори формування орендної плати, купівля блоку місць на умовах комітмент (чітко фіксовані, вільно фіксовані), купівельні блоки ризику («жорсткі» і «м'які»), купівля блоку місць на умовах елотмент, робота на умовах безвідкличного резервування (чітко фіксоване бронювання, пролонговане бронювання), робота на умовах підвищеної комісії, економічний сенс комісійної винагороди, фактори вибору умов співробітництва на умовах комісії, робота на умовах пріоритетного резервування, разові заявки на умовах стандартної комісії (оплата послуг туроператору, оплата послуг готелю).

Тема 25. Взаємодія туроператора з перевізниками

Взаємодія туроператора з авіакомпаніями на базі регулярних авіаперевезень:

Авіакомпанії, структура авіатранспортних послуг, характеристика регулярних авіарейсів, розклад руху літаків, фактори ціноутворення авіаквитка, базові тарифи, спеціальні тарифи, рекламні тарифи, вимоги до туроператорів щодо отримання акредитації ІАТА.

Взаємодія туроператора з авіакомпаніями на базі чартерних авіап перевезень.

Взаємодія туроператора і залізниць:

Залізнична компанія (оператор залізничного руху), порівняльні переваги залізничного транспорту, структура транспортних залізничних послуг, схеми взаємодії туроператора і залізниць: продаж залізничних квитків туроператором (вимоги), бронювання залізничних квитків для туристів через залізничні каси, організація туристичних поїздів і вагонів (причіпні вагони, туристичний поїзд).

Взаємодія туроператора і судновласників:

Туристичний фрахт, інфраструктура круїзного судна: каютний фонд, громадське харчування, розваги і дозвілля; функції судновласника і функції фрахтувальника при організації круїзного туру, фактори ціноутворення на круїзні перевезення, етапи формування круїзного туру.

Взаємодія туроператора і автотранспорту:

Автотранспортне обслуговування туристів, особливі вимоги до туристичних автобусів, основні форми використання автомобільного транспорту в туроперейтинг, власний автотранспорт, орендований автотранспорт, нормативні вимоги до складання паспорта маршруту, функції автоперевізника і функції туроператора при організації автобусних турів, фактори ціноутворення автотранспортного туру.

Тема 26. Спеціалізовані напрями взаємодії туроператора

Взаємодія туроператорів і закладів харчування:

Режим харчування туристів, напрями організації харчування в туроперейтинг, основні варіанти організації послуг харчування під час туру, особливості організації харчування туристів у дестинаціях, особливості організації харчування туристів у засобах розміщення: (ЕР) «європейський» план, (АР) «американський» план, (МАР) «модифікований американський» план, (СР) «континентальний» план, основні форми обслуговування у закладах харчування, особливості організації харчування туристів на транспорті.

Взаємодія туроператорів і екскурсійних компаній.

Взаємодія туроператорів і санаторно-курортних установ.

Взаємодія туроператорів зі страховими компаніями.

Франчайзинг у туроперейтингу.

Тема 27. Взаємодія туроператора з туристичними агентами

Сутність турагентської діяльності:

Туристичне агентство, значення турагентської діяльності, фактори потреби в тур агентах, функції туристичних агентств, критерії підбору бізнес-партнера (агента) (правоздатність, кредитоздатність, дієздатність).

Турагентський договір:

Турагентський договір, структура обов'язків згідно агентського договору: (тураген, туроператор), перелік необхідних умов агентського договору.

Класифікація туристичних агентств:

Критерій залежності від туристичного оператора (незалежні, частково залежні, уповноважені, рітейлові), критерій профілювання асортименту (моно профільні, багатопрофільні), критерій виконуваних функцій (агенти-імітатори, агенти-новатори, агенти-розробники), критерій форми співробітництва (без ризикові, ризикові), тур-брокери.

Принципи діяльності турагентських мереж:

Побудова агентської мережі, види агентських мереж (пряма, презентативна, суміщена, дворівнева (субагентська)), основні витрати туроператора з утримання тур агентів, варіанти стратегій створення агентських мереж (інтенсивна стратегія, селективна стратегія, ексклюзивна стратегія).

Стимулювання турагентської діяльності:

Необхідність стимулювання турагентської діяльності, способи стимулювання діяльності агентів: матеріальні способи, технологічні способи, освітні способи, нематеріальні способи.

Тема 28. Ціноутворення туристичного продукту

Класифікація витрат туристичного оператора:

Витрати туристичного оператора (видимі і невидимі, прямі і опосередковані, виробничі і комерційні, основні і додаткові), трансфертна ціна, основні групи витрат туристичного підприємства.

Собівартість туристичного продукту.

Аналіз інших витрат туристичного оператора:

Інші витрати туроператора, що входять до собівартості турпродукту, капітальні інвестиції, фінансовий лізинг, нематеріальні активи туроператора.

Методологія ціноутворення турпродукту:

Зовнішні фактори ціноутворення, внутрішні фактори ціноутворення, методи ціноутворення турпродукту: 1) орієнтація на рівень конкурентів, 2) орієнтація на споживчий попит, 3) орієнтація на витрати, реалізаційна ціна турпродукту, прямі податки, опосередковані податки, нормативний прибуток, комісійні винагороди, цінові скидки, характерні особливості ціноутворення у сфері туризму.

Тема 29. Проектування нового туристичного продукту

Проектування нового туристичного продукту в Україні:

Конфігурація маршруту подорожі і побудова картосхеми маршруту туру. Складання екскурсійно-туристичної програми. Обґрунтування та аналіз розрахункових показників. Розрахунок базової і повної собівартості. Укладання технологічної схеми маршруту туру. Особливості ціноутворення туру.

Проектування нового туристичного продукту за кордон:

Конфігурація маршруту подорожі і побудова картосхеми маршруту туру. Складання екскурсійно-туристичної програми. Обґрунтування та аналіз розрахункових показників. Розрахунок базової і повної собівартості. Укладання технологічної схеми маршруту туру. Особливості ціноутворення туру.

Тема 30. Розробка і просування нового туристичного продукту

Літній відпочинок в Україні:

Особливості і специфіка тур операторської діяльності. Значення і роль інвестиційної діяльності в розробці інноваційних турів. Функції туристичних агентів. Аналіз очікувань і потреб туристів-споживачів. Специфіка взаємодії із постачальниками туристичних послуг: готельєрами, рестораторами, перевізниками.

Зимовий відпочинок в Україні:

Особливості і специфіка тур операторської діяльності. Значення і роль інвестиційної діяльності в розробці інноваційних турів. Функції туристичних агентів. Аналіз очікувань і потреб туристів-споживачів. Специфіка взаємодії із постачальниками туристичних послуг: готельєрами, рестораторами, перевізниками.

Екскурсійний туризм в Україні:

Особливості і специфіка тур операторської діяльності. Значення і роль інвестиційної діяльності в розробці інноваційних турів. Функції туристичних агентів. Аналіз очікувань і потреб туристів-споживачів.

Літній відпочинок в Європі:

Особливості і специфіка тур операторської діяльності. Значення і роль інвестиційної діяльності в розробці інноваційних турів. Функції туристичних агентів. Аналіз очікувань і потреб туристів-споживачів. Специфіка взаємодії із постачальниками туристичних послуг: готельєрами, рестораторами, перевізниками.

Зимовий відпочинок в Європі:

Особливості і специфіка тур операторської діяльності. Значення і роль інвестиційної діяльності в розробці інноваційних турів. Функції туристичних агентів. Аналіз очікувань і потреб туристів-споживачів. Специфіка взаємодії із постачальниками туристичних послуг: готельєрами, рестораторами, перевізниками.

Екскурсійний туризм в Європі:

Особливості і специфіка туropераторської діяльності. Значення і роль інвестиційної діяльності в розробці інноваційних турів. Функції туристичних агентів. Аналіз очікувань і потреб туристів-споживачів. Специфіка взаємодії із постачальниками туристичних послуг: готельєрами, рестораторами, перевізниками.

Рекомендовані джерела інформації

1. Баженова С. Е. Основи туropерейтингу : навчальний посібник для студентів (напряом підготовки 6.140103 «Туризм»). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2016. – 187 с.
2. Історія туризму : навчальний посібник для студентів спеціальності 242 «Туризм» / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко, І. С. Посохов. – Суми : Університетська книга, 2018. – 371 с.

3. Любчук О. К. Організація туризму. Основи туризмознавства : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / О. К. Любчук. – Маріуполь : Приазовський державний технічний університет, 2018. – 154 с.

4. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму : підручник / М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2017. – 244 с.

2.3. МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 1. Сутність, цілі та завдання менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність.

Тема 2. Закони, закономірності та принципи менеджменту

Закони та закономірності менеджменту: закон відповідності систем цілям; закон відповідності організації системи зовнішньому середовищу; закон інтеграції управління; закон економії часу; закон інерції систем; закон еластичності систем; закон безперервного удосконалення систем. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації.

Класифікація принципів менеджменту. Принципи цілеспрямованості. Принцип ієрархічності. Принцип динамічної рівноваги. Принцип економічності управління. Принцип урахування інтересів. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

Тема 3. Історія розвитку менеджменту. Наукові підходи та ключові положення сучасної концепції менеджменту

Передумови виникнення науки управління. Розвиток теорії і практики менеджменту. Концепція наукового управління (1685 – 1920), класична або адміністративна школа в керуванні (1920 – 1950), школа людських відносин (1930 – 1950), поведінкові науки (1950 – по дійсний час), наука управління або кількісний підхід (1950 – по дійсний час). Існуючі парадигми менеджменту. Класичні та неокласичні теорії менеджменту.

Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Закони і закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

Тема 4. Типологія менеджменту

Загальна класифікація типології менеджменту. Тенденції сучасного менеджменту. Поєднання різноманітних форм, підходів, цілей, об'єктів управління, функцій. Класи (сфери) управління. Види соціального управління. Форми (сторони) соціального управління: управління матеріальними ресурсами, управління людськими ресурсами, підвиди (групи) соціального управління. Галузева класифікація менеджменту: промисловий менеджмент; аграрний менеджмент; будівельний менеджмент; військовий менеджмент; міжнародний менеджмент; торговельний менеджмент; менеджмент міжнародної торгівлі; етнополітичний менеджмент; менеджмент готельного бізнесу та туризму; менеджмент сільського туризму; менеджмент транспортних систем; медичний та фармацевтичний менеджмент; менеджмент соціальної сфери; менеджмент фізичної культури та спорту; менеджмент в освітянській сфері. Функціональний менеджмент: менеджмент виборчої кампанії; бюджетний менеджмент; податковий менеджмент; банківський менеджмент; страховий менеджмент; менеджмент організацій; стратегічний менеджмент; адміністративний менеджмент; фінансовий менеджмент; операційний менеджмент; логістичний менеджмент; менеджмент конкурентоспроможності; менеджмент продуктивності; менеджмент якості; менеджмент персоналу; мотиваційний менеджмент; менеджмент оплати праці; кадровий менеджмент; маркетинговий менеджмент; рекламний менеджмент; інформаційно-комунікаційний менеджмент; інвестиційний менеджмент; інноваційний менеджмент; антикризовий менеджмент.

Тема 5. Організація як відкрита динамічна система. Внутрішнє та зовнішнє середовище організації

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття і складові організаційної діяльності. Мета управлінського процесу, його учасники предмет, засоби здійснення. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Вертикальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації. Внутрішнє середовище організації. Складові внутрішнього середовища організації. Цілі як засоби формування і розвитку організації. Структура організації. Сутність і характеристики зовнішнього середовища. Фактори середовища непрямої дії (макросередовища).

Тема 6. Функції менеджменту

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій

менеджменту на засадах використання загальних. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок.

Тема 7. Процес і механізм управління

Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: ціле визначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність.

Тема 8. Управлінські рішення

Сутність управлінських рішень. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень.

Тема 9. Методи менеджменту

Сутність і класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів і функцій менеджменту. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення.

Тема 10. Інформація і комунікація в менеджменті

Зміст і вимоги, пропоновані до інформації. Внутрішня і зовнішня інформації. Основні принципи, цілі, задачі і функції внутрішньої системи інформації. Концепція інформатизованого суспільства. Сучасна система діловодства. Безпаперові технології управління. Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» і «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотній зв'язок у процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Модель комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваження. Комунікаційні бар'єри й засоби їхнього усунення: індивідуальні навички й організаційні дії.

Тема 11. Керівництво та лідерство

Поняття і загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керівництва континууму стилів керівництва. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Особливості національних систем керівництва. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 12. Соціальна відповідальність в менеджменті

Сутність відповідальності та етики у менеджменті. Історичні підходи до тлумачення соціальної відповідальності у менеджменті. Особливості етичної поведінки організацій. Фактори, що впливають на етичність прийняття рішень. Сутність і стратегічні цілі корпоративної соціальної відповідальності. Принципи та кодекси корпоративної соціальної відповідальності. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки. Соціальна відповідальність українських підприємств.

Тема 13. Особливості та проблеми менеджменту в туризмі

Особливості менеджменту в туризмі. Розвиток менеджменту і туризму як сфер людської діяльності. Індустріальні відносини і менеджмент туризму. Розвиток менеджменту на етапі становлення соціального туризму. Розвиток менеджменту і туризму у другій половині ХХ століття. Сучасні детермінанти менеджменту туризму. Оптимальність підходів менеджменту в управлінні туристичною діяльністю.

Тема 14. Туристичні підприємства і організації як об'єкти менеджменту

Об'єкт управління в туризмі. Туристичні організації як об'єкт управління. Сутність діяльності туристичних організацій. Функції туристичних організацій. Туристичні підприємства. Підприємства, які надають основні послуги, пов'язані з організацією і продажем туристичної подорожі. Туроператор, як туристичне підприємство, яке комбінує власні та чужі послуги в новий самостійний туристичний продукт. Турпосередник, як турбюро. Готельні заклади та заклади харчування як об'єкти управління. Обсяги роботи турпосередників. Регіональна політика у сфері туризму. Туристичний регіон як об'єкт управління в туризмі. Наукові підходи до управління туристичним регіоном.

Тема 15. Організаційно-правові та виробничо-господарські аспекти управління туристичним підприємством

Типологія менеджменту підприємства туристичного бізнесу. Особливості розвитку підприємств туристичної індустрії у вітчизняній економіці. Проблематика та основні завдання менеджменту вітчизняних підприємств туристичної індустрії. Необхідність реформування вітчизняних підприємств туристичного бізнесу. Підприємства, організації та види діяльності, що формують

індустрію туризму. Характеристика основних факторів, що зумовлюють особливість управління організаціями туристичного бізнесу. Послуга як об'єкт управління у туристичній індустрії. Поняття та характерні ознаки послуг нематеріального характеру. Система державного управління туристичною індустрією. Галузеві особливості управління господарською діяльністю в туристичній індустрії: фактор сезонності, різноманітність типів підприємств, різноманітність форм і методів обслуговування, особливості розміщення, контингент споживачів послуг підприємств туристичної індустрії.

Тема 16. Форми управління туристичною діяльністю

Поняття форм управління в туристичному бізнесі. Малі форми господарювання як найпоширеніша форма управління у сфері туристичного бізнесу. Основні передумови і тенденції розвитку малих форм господарювання у світовій економіці. Визначення малого бізнесу, якісні та кількісні критерії малого бізнесу. Переваги і недоліки малого бізнесу. Умови успішної та ефективної діяльності малого бізнесу. Франчайзинг як провідна форма управління туристичному бізнесі. Сутність франчайзингових відносин, передумови і тенденції їх розвитку. Франшиза. Франчайзі (франшизоодержувач) і франчайзер (франшизодавець), зміст їх взаємовідносин. Переваги і недоліки франчайзингу. Види франчайзингу. Сутність контрактного управління в туризмі, передумови і тенденції його розвитку. Переваги і недоліки управління за контрактом. Концесія. Сутність концесії. Концесіонери. Форми концесії. Операційні ланцюги в туризмі. Умови виникнення туристичних мереж та ланцюгів. Тенденції розвитку операційних ланцюгів. Туристичні організації та підприємства. Основні форми управління і види туристичних підприємств. Туристичні та готельні комплекси. Провідні туристичні підприємства України і світу.

Тема 17. Організація праці та проектування робіт на туристичному підприємстві

Реалізація загальних та спеціальних функцій менеджменту в туристичного бізнесі. Завдання управління. Аналіз функцій управління. Концепція проектування роботи на підприємствах туристичного бізнесу. Аналіз роботи. Параметри роботи. Сприйняття змісту роботи. Зв'язок технології та проектування роботи. Моделі проектування робіт на підприємствах туристичного бізнесу. Поняття та завдання організаційного менеджменту. Система управління підприємством туристичного бізнесу та основні елементи її формування.

Тема 18. Формування організаційної структури управління туристичного підприємства

Методологічні засади побудови організаційних структур підприємств туристичного бізнесу. Фактори, що визначають тип організаційної структури конкретного підприємства туристичного бізнесу. Необхідність забезпечення взаємодії між елементами структури. Організаційно-функціональна структура сучасних туристичних підприємств. Поняття та класифікація організаційних структур управління туристичної сфери. Формування організаційних структур

управління туристичних підприємств. Етапи формування організаційних структур управління туристичних підприємств. Основні вимоги до організаційних структур управління туристичних підприємств. Методи побудови та вдосконалення організаційних структур туристичних підприємств. Організаційні структури управління в індустрії гостинності. Типи організаційних структур управління туристичних підприємств.

Тема 19. Управління персоналом туристичного підприємства

Комунікаційна структура управління організацією туристичної індустрії, її види. Поняття й типи каналів комунікації. Комунікаційні мережі організації туристичної індустрії. Проблеми інформаційного та інформаційно-технічного забезпечення системи управління. Управлінські повноваження та їх види. Роль людського фактору в управлінні туристським підприємством. Критерії добору працівників підприємств тур індустрії. Діловий етикет у туризмі. Ефективна кадрова політика: принципи побудування, цілі та завдання. Система управління трудовими ресурсами. Управління плануванням, найманням та звільненням персоналу. Розвиток кадрового потенціалу. Ораторське мистецтво у роботі менеджера туризму. Специфіка спілкування з представниками інших держав. Управління зовнішніми комунікаціями. Вибір цільової аудиторії. Формування бажано зворотної реакції. Процес розподілення управлінських повноважень на підприємствах туристичного бізнесу та його проблематика. Ефективність управління персоналом.

Тема 20. Операційний менеджмент туристичного підприємства

Організаційні схеми управління підприємствами туристичного бізнесу. Види організаційних схем управління на підприємствах туристичного бізнесу. Фактори, що впливають на процес проектування та вдосконалення системи управління підприємствами туристичного бізнесу. Характеристика основних завдань і етапів процесу проектування підприємств туристичного бізнесу. Особливості та форми пропозиції туристичного продукту на ринку. Основні фактори, що впливають на пропозицію туристичного продукту на ринку іноземного, закордонного та внутрішнього туризму. Особливості попиту на туристичному ринку. Фактори, що впливають на попит на ринку туристичних послуг, їх кількісна оцінка. Еластичність попиту на туристичний продукт по ціні: методика оцінки та характеристика. Інфраструктура ринку туризму, характеристика її складових елементів, галузеві економічні відносини. Характеристика сучасного стану та тенденцій розвитку туризму в Україні.

Тема 21. Операційне управління туристичним комплексом та офісом туристичного підприємства

Характеристика сучасних типів організаційних структур туристичних підприємств, систем управління, перспективи і передумови їх формування в організаціях туристичної індустрії. Корпоративні та індивідуалістичні організації. Едхократичні організації. Партисипативні організації. Багатовимірні організації. Підприємницькі організації. Організації, орієнтовані на ринок. Сітьові та

віртуальні організації. Сутність операційного управління в сучасних туристичних організаційних структурах. Сучасні методи проведення робіт із вдосконалення організаційних структур підприємств туристичного бізнесу. Реструктуризація підприємства, її основні завдання та методика проведення. Сутність та методика реінжинірингу бізнес процесів в організаціях туристичної індустрії.

Структурно-логічна схема процесу управління обсягом реалізації туристичних послуг та характеристика змісту окремих етапів роботи. Методичний інструментарій та порядок проведення економічного аналізу обсягу реалізації туристичного продукту на підприємствах туризму. Інформаційна база даних та джерела її формування. Оцінка зовнішніх та внутрішніх факторів, що обумовлюють зміни обсягу та структури реалізації туристичного продукту. Методика розробки продуктової програми на туристичних підприємствах на прогностичний період. Оптимізація продуктової програми відповідно до стратегії розвитку туристичного підприємства. Визначення обсягу надання послуг у точці беззбиткової діяльності, мінімальної та нормальної рентабельності.

Тема 22. Самоменеджмент

Поняття професіоналізму управління та його необхідність. Вимоги до сучасного менеджера туристичного підприємства. Модель менеджера. Сутність самоменеджменту. Функціональна модель самоменеджменту. Самоуправління та самовдосконалення менеджера як головний фактор підвищення ефективності управління організацією. Визначення придатності людини до управлінської діяльності. Час керівника та основні принципи його раціонального використання. Принципи ефективного планування праці керівника. Вибір пріоритетних справ у діяльності менеджера. Принципи ефективного делегування повноважень. Правила ведення ділових переговорів. Організація проведення ділових нарад. Технічне забезпечення роботи менеджера підприємства туристичного бізнесу.

Тема 23. Ефективність менеджменту

Успішне управління. Ефективність виробництва як кінцева мета управління виробничою діяльністю людей. Сутність і поняття соціально-економічної ефективності управління. Результати управлінської праці в сфері виробництва й у сфері роботи апарата управління. Комплексний підхід до управління. Критерії і система показників для визначення соціально-економічної ефективності управління виробництвом. Комплекс заходів для створення і розвитку цілісної, ефективної і гнучкої системи управління. Фактори ефективності неформальних організацій: розмір, склад, групові норми, обґрунтованість, конфліктність, статус, функціональні ролі членів. Управління за допомогою комітетів. Управління персоналом в організації. Формування трудових ресурсів. Планування організації, робіт і людей. Набір і добір кадрів. Іспит і оцінка кадрів. Співбесіда. Визначення заробітної плати і пільг при підборі кадрів. Винагорода співробітників.

Рекомендовані джерела інформації

1. Безус А. М. Менеджмент : навчальний посібник / А. М. Безус. – Київ : Академія муніципального управління, 2015. – 268 с.

2. Мельниченко С. В. Менеджмент підприємства : навчальний посібник / С. В. Мельниченко. – Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2015. – 132 с.

3. Муромець Н. Є. Менеджмент : навчальний посібник / за редакцією Н. Є. Муромець. – Харків : Мезина В. В., 2017. – 324 с.

4. Основи менеджменту : підручник / за редакцією А. А. Мазаракі, І. В. Чумаченко. – Харків : Фоліо, 2014. – 846 с.

2.4. ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ

Тема 1. Роль і місце туризму в системі ринкового господарства країни

Сутність туризму як виду економічної діяльності. Функції туризму. Економічна природа та характеристика окремих функцій – наявність виробничої діяльності з виробництва туристичного продукту та туристичних послуг на туристичних підприємствах. Завдання, що вирішуються туристичними підприємствами в процесі реалізації кожної функції.

Місце і роль туризму в системі ринкового господарства України, їх взаємозв'язок з іншими галузями ринкового господарства. Особливості функціонування ринку туристичних послуг в Україні. Соціально-економічне значення туризму. Основні показники, що характеризують соціально-економічне значення і розвиток туризму.

Поняття туристичної індустрії. Роль туристичної індустрії в комплексному обслуговуванні споживачів. Тенденції розвитку туризму залежно від загальноекономічної ситуації.

Тема 2. Основи економіки туризму

Сутність поняття «економіка». Макроекономіка, мікроекономіка. Економічні закони. Дефініції поняття «економіка туризму». Завдання економічної діяльності суб'єктів туристичного бізнесу. Завдання економіки туризму. Економічне значення туристичної діяльності в національній економіці. Сучасний туризм як економічне явище. Предмет економіки туризму. Принципи економіки туризму. Обмежувальні фактори туризму як галузі економіки. Економічні функції туризму.

Дефініція понять «послуга», «товар», туристичний продукт», «туристична послуга». Види туристичного продукту. Визначення валового туристичного продукту. Витрати і доходи валового туристичного продукту.

Фактори, які визначають рішення про туристичне споживання. Споживча вартість для туриста. Туристичний експорт і туристичний імпорт. Склад процесу виробництва і споживання туристичних послуг. Чисті витрати туриста. Крива байдужості споживача туристичного продукту.

Тема 3. Туристичний ринок та елементи його інфраструктура Сутність туристичного ринку. Умови ефективного функціонування туристичного ринку. Функції туристичного ринку. Суб'єкти туристичного ринку. Поняття туристичного кругообігу.

Споживання і потреби, їх суть та економічна характеристика. Споживчий попит як форма прояву потреби та елемент ринку. Фактори, що обумовлюють обсяги та структуру попиту на споживчі товари і послуги. Інструменти державного регулювання споживання та купівельної спроможності населення.

Баланс доходів та витрат населення (домогосподарств) як основа прогнозування обсягу попиту на споживчі товари та послуги. Місткість туристичного ринку та методика її визначення. Соціально-економічний портрет українського туриста. Основні тенденції розвитку споживання та формування споживчого попиту в Україні.

Поняття товарної пропозиції споживчих товарів і послуг. Роль національного виробництва та імпорту в формуванні пропозиції споживчих товарів і послуг в Україні.

Поняття кон'юнктури ринку та методичні засади її оцінки. Стан конкуренції на споживчому ринку та чинники, що його обумовлюють.

Стратегія діяльності туристичного підприємства на споживчому ринку та її обґрунтування.

Інфраструктура споживчого ринку та її роль у забезпеченні його розвитку. Елементи інфраструктури туристичного ринку. Характеристика та види туристичної інфраструктури. Показники розвитку туристичної інфраструктури. Тенденції розвитку туристичної інфраструктури в Україні та основні чинники, що їх визначають. Оцінка потреби в розвитку туристичної інфраструктури та матеріально-технічної бази туристичного бізнесу.

Тема 4. Туристичний бізнес як економіко-технологічна система

Поняття туристичного бізнесу. Специфіка туристичного бізнесу. Цілі та суб'єкти туристичного бізнесу. Необхідні умови розвитку підприємництва в туризмі. Принципи підприємництва в туристичному бізнесі. Характерні риси підприємницької діяльності в туризмі. Функції підприємництва в туризмі. Зовнішнє і внутрішнє середовище туристичного підприємництва. Основні партнери туристичного підприємства, які утворюють його бізнес-систему.

Основні сфери туристичного бізнесу. Сфера виробництва: види, особливості функціонування, проблеми розвитку. Комерційний туристичний бізнес, умови його розвитку. Сфера фінансово-кредитного підприємництва: суть і основні ознаки. Сфера консалтингу: поняття та особливості.

Туристичне підприємство як відкрита соціально-економічна система. Економічна модель туристичної організації. Функції, права та відповідальність туристичного підприємства. Механізм функціонування туристичного підприємства в сучасних економічних умовах. Напрями та види діяльності туристичного підприємства. Операційна діяльність туристичного підприємства. Операції (процеси) туристичного підприємства: сутність і типологія, вплив на ефективне господарювання. Сутність фінансової діяльності підприємства. Фінансовий механізм туристичного підприємства та характеристика його основних елементів. Поняття та види інвестиційної діяльності туристичного підприємства. Пріоритетні цілі інвестиційної діяльності в сфері туризму.

Інноваційна діяльність туристичного підприємства: зміст, роль, види та напрями. Пріоритетні напрями впровадження інновацій в туризмі.

Зміст та основні принципи планування діяльності туристичного підприємства. Поняття та види планів. Технологія планування діяльності туристичного підприємства. Цільові характеристики діяльності туристичного підприємства, їх класифікація, вимоги до формування.

Сутність і роль стратегії в розвитку туристичного бізнесу. Види базових економічних стратегій діяльності підприємств. Стратегічний набір підприємства. Основні вимоги до стратегічного набору. Процес обґрунтування економічної стратегії підприємства та розробка стратегічних альтернатив. Склад та завдання корпоративної стратегії. Зміст стратегій зростання та стабілізації. Особливості стратегії диверсифікації діяльності. Зміст та характеристика ділової стратегії підприємства. Види ділових стратегій. Види та особливості функціональних стратегій підприємства.

Тема 5. Економічний потенціал туристичного підприємства

Поняття і типологія економічних ресурсів. Поняття «економічний потенціал підприємства». Ознаки потенціалу підприємства. Структура економічного потенціалу підприємства. Виробничий потенціал підприємства. Ресурсний потенціал підприємства.

Поняття економічних ресурсів і ресурсного потенціалу туристичних підприємств. Складові частини ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок у процесі надання туристичних послуг. Форми економічного взаємозв'язку окремих елементів ресурсного потенціалу туристичних підприємств. Особливості використання ресурсного потенціалу туристичних підприємств.

Оптимальне співвідношення окремих видів ресурсів туристичних підприємств. Показники ефективності використання ресурсів підприємств туристичної сфери. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу туристичних підприємств.

Тема 6. Управління трудовими ресурсами (персоналом) туристичного підприємства

Соціально-економічна сутність і особливості праці в туризмі. Суспільне значення праці працівників туристичної сфери.

Поняття трудових ресурсів, трудового колективу, кадрів, персоналу туристичних підприємств. Класифікація трудових ресурсів в туризмі. Джерела формування трудових ресурсів. Діяльність підприємств туристичної сфери на ринку робочої сили. Соціальні гарантії працівникам туристичних підприємств.

Вихідні передумови, цілі та завдання управління трудовими ресурсами туристичних підприємств.

Поняття продуктивності, ефективності й якості праці в туризмі. Показники оцінки продуктивності праці працівників туристичних підприємств. Особливості визначення та оцінки рівня продуктивності праці на туристичних підприємствах. Фактори, що обумовлюють рівень та можливості зростання продуктивності праці

на туристичних підприємствах. Ефективність використання трудових ресурсів на туристичних підприємствах.

Організація матеріального стимулювання праці працівників на туристичних підприємствах. Принципи стимулювання праці в умовах ринкових відносин та їх використання на туристичних підприємствах.

Форми і системи оплати праці, що застосовуються на туристичних підприємствах: їх сутність, переваги та недоліки. Принципи вибору форм та систем організації заробітної плати.

Сутність преміальної системи. Особливості змісту й організації виплат за різними преміальними системами.

Зміст плану з праці на туристичних підприємствах, порядок його розробки. Структурно-логічна схема розробки плану з праці та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Планування потреби в трудових ресурсах на туристичних підприємствах. Забезпечення взаємозв'язку програми розвитку трудових ресурсів з основними показниками діяльності підприємств туристичної сфери. Методи планування чисельності персоналу на туристичних підприємствах в цілому та за окремими категоріями персоналу.

Тема 7. Майновий потенціал туристичного підприємства та джерела його фінансування

Сутність матеріальних ресурсів туристичних підприємств. Основні елементи матеріальних ресурсів. Економічна сутність товарних ресурсів. Показники ефективності використання товарних ресурсів. Шляхи підвищення ефективності використання товарно-матеріальних ресурсів туристичного призначення.

Суть та основні елементи матеріально-технічної бази туристичних підприємств. Основні засоби підприємств туристичної сфери. Характеристика основних засобів туристичних підприємств. Види та оцінка вартості основних засобів туристичних підприємств.

Поняття виробничої потужності та пропускної спроможності засобів розміщення туристів. Особливості оцінки ефективності використання виробничої потужності та пропускної спроможності підприємств готельного господарства туристичних комплексів.

Вихідна база для управління оборотними активами. Завдання управління запасами. Визначення потреби запасів товарно-матеріальних цінностей. Оптимізація поточних витрат з обслуговування запасів. Оптимальний розмір партії поставки. Нормування виробничих запасів.

Зміст та етапи управління дебіторською заборгованістю. Фактори впливу на рівень дебіторської заборгованості підприємств. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості.

Фінансові ресурси туристичного підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства.

Сутність та класифікація капіталу підприємства. Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості.

Методичний інструментарій аналізу капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи. Планування обсягу та структури капіталу підприємства: сутність, етапи та методи.

Резерви зростання капіталу туристичного підприємства.

Тема 8. Планування виробництва та реалізації туристичного продукту

Виробничі цикли туристичних організацій. Процес придбання товарно-матеріальних і нематеріальних цінностей, необхідних для здійснення діяльності туристичної організації. Принципи комерційної логістики. Склад операцій процесу заготівлі товарно-матеріальних цінностей.

Сутність виробничого процесу в туризмі. Загальні принципи організації виробничого процесу. Операції виробничого процесу. Виробнича потужність організації. Фактори впливу на виробничу потужність підприємства. Оцінка ефективності використання виробничої потужності. Процес реалізації туристичних продуктів і послуг. Етапи технології продажу послуг в туризмі.

Сутність, склад пропозиції та обсягу реалізації туристичного продукту на туристичних підприємствах. Показники оцінки обсягу пропозиції послуг туристичних підприємств. Показники оцінки обсягу реалізації туристичних послуг туроператорів, турагентів.

Вихідні передумови, цілі та завдання управління обсягом реалізації послуг на туристичних підприємствах. Структурно-логічна схема процесу управління обсягом реалізації послуг та характеристика змісту окремих етапів роботи. Методика розробки продуктової програми на туристичних підприємствах на прогностичний період.

Оптимізація продуктової програми відповідно до стратегії розвитку підприємства. Визначення обсягу надання послуг у точці беззбиткової діяльності, мінімальної та нормальної рентабельності.

Тема 9. Витрати на виробництво та реалізацію туристичного продукту

Економічна сутність поточних витрат туристичних підприємств. Класифікація поточних витрат підприємств туристичної сфери залежно від напрямів діяльності, функціонального призначення, за елементами витрат відповідно до норм Національного стандарту бухгалтерського обліку. Фактори, що визначають обсяг та рівень поточних витрат підприємств туристичної сфери. Характеристика впливу на поточні витрати зовнішніх та внутрішніх факторів.

Поняття, склад та структура експлуатаційних витрат в засобах розміщення туристів. Поточні витрати турагентів та туроператорів.

Показники оцінки загального обсягу і рівня поточних витрат на туристичних підприємствах: абсолютні, відносні, показники ефективності.

Цілі та завдання управління поточними витратами на підприємствах туристичної сфери. Структурно-логічна схема процесу управління поточними витратами та характеристика змісту окремих етапів роботи. Планування обсягу

поточних витрат підприємств туристичної сфери. Методи обґрунтування плану поточних витрат загалом та по окремих групах витрат.

Тема 10. Цінова політика в сфері туристичного бізнесу

Економічна природа та сутність ціни в ринковій економіці. Наукові теорії ринкового ціноутворення. Система і класифікація цін на товари і послуги споживчого ринку. Особливості державного регулювання цін в Україні на сучасному етапі та його вплив на ціноутворення на туристичних підприємствах. Співвідношення регульованих та вільних ринкових цін на продукцію, товари та послуги на туристичних підприємствах.

Види цін на послуги підприємств туристичної сфери. Суть та склад ціни туристичного продукту. Комплексність ціни туристичного продукту. Склад та структура ціни на окремі види туристичних послуг: на туристсько-екскурсійне обслуговування, на транспортні послуги (автобусні, залізничні, авіа тощо) та інші. Структура ціни туристичного продукту на одного туриста. Поняття та структура відпускної вартості одного туродня в туристичних підприємствах.

Механізм формування цін на послуги готельного господарства. Структура ціни на основні (послуги розміщення) та додаткові послуги підприємств готельного господарства, характеристика її складових елементів. Поняття та структура відпускної вартості одиниці послуги (одна людино-доба) проживання в засобах розміщення туристів. Структурні елементи роздрібної ціни на інші послуги підприємств туристичної індустрії. Визначення повної собівартості, прибутку та податку на додану вартість у складі роздрібної ціни на інші послуги. Фактори, що впливають на їх величину. Комерційні знижки і надбавки до роздрібних цін та умови їх застосування. Моделювання і калькулювання ринкових цін на основні, додаткові послуги та продукцію підприємств туристичної сфери.

Цінова політика підприємств туристичної сфери на національному та міжнародному туристичному ринку. Цінова політика туристичного підприємства та її вплив на формування доходу від реалізації. Особливості формування оптових цін та плати за посередницькі послуги. Особливості формування товаровиробниками відпускних цін на товари.

Тема 11. Фінансові результати господарювання туристичних підприємств

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності туристичного підприємства.

Економічна сутність доходів туристичного підприємства.

Прибуток як економічна категорія та узагальнюючий показник економічної ефективності господарської діяльності підприємств туристичної сфери. Види та джерела утворення прибутку підприємств туристичної сфери. Економічні підходи до характеристики прибутку підприємства: залежно від виду діяльності, порядку визначення, методики оцінки, мети визначення. Поняття мінімального, цільового, нормального та максимального прибутку туристичних підприємств, методичні підходи до оцінки його розмірів.

Вихідні передумови та зміст управління прибутком (фінансовим результатом) та рентабельністю підприємств туристичної сфери. Структурно-логічна схема процесу управління фінансовими результатами та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичні підходи до розробки плану (прогнозу) формування фінансового результату (прибутку) підприємств туристичної сфери. Поняття можливого та необхідного обсягу прибутку, методичні підходи до визначення їх обсягу. Методи планування можливого прибутку підприємств туристичної сфери в цілому та по окремих джерелах формування.

Обґрунтування потреби туристичних підприємств за окремими напрямками використання прибутку: виробничий розвиток, соціальний розвиток, споживання власників, резервування тощо. Порядок планування розподілу планового чистого прибутку підприємств туристичної сфери.

Податкова політика туристичного підприємства та її вплив на фінансові результати. Елементи податкової політики. Класифікація податкових платежів туристичного підприємства за звичайною системою оподаткування.

Загальна характеристика окремих видів податкових платежів туристичного підприємства. Оподаткування субтуристичних підприємств: звичайна та спрощена система. Принципова модель обчислення податку на прибуток.

Етапи формування податкової політики підприємства. Показники оцінювання податкової політики підприємства.

Аналіз та планування податкових платежів. Резерви оптимізації податкового навантаження.

Тема 12. Управління грошовими потоками туристичного підприємства

Грошові потоки туристичного підприємства як економічна категорія та показник діяльності. Стратегія управління грошовими потоками туристичного підприємства. Ідентифікація обсягу і структури грошових потоків туристичного підприємства. Методика аналізу грошових потоків туристичного підприємства.

Напрями та методи оптимізації грошових потоків туристичного підприємства. Планування обсягу та структури грошових потоків туристичного підприємства. Платіжний календар.

Тема 13. Ефективність діяльності і конкурентоспроможність суб'єктів туристичного бізнесу

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки його діяльності. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики.

Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності туристичного підприємства. Сутність поняття «конкуренція». Умови виникнення конкуренції. Форми конкуренції. Детермінанти конкуруючого підприємства.

Основні принципи, критерії та показники конкурентоспроможності підприємства. Підходи до визначення конкурентоспроможності підприємства.

Сутність та елементи конкурентоспроможності туристичного продукту.

Основні фактори, які забезпечують конкурентну перевагу підприємства. Склад внутрішніх конкурентних переваг підприємства. Склад зовнішніх конкурентних переваг підприємства. Класифікація конкурентних переваг підприємства. Обґрунтування заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності туристичного підприємства.

Тема 14. Фінансово-майновий стан суб'єктів туристичного бізнесу та методи його оцінювання

Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета та задачі його дослідження. Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану туристичного підприємства.

Сутність поняття та показники оцінки ліквідності та платоспроможності туристичного підприємства.

Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація типів фінансової стійкості підприємства. Роль управління фінансовою стійкістю в забезпеченні ефективної діяльності туристичних підприємств. Показники оцінки фінансової стійкості туристичного підприємства. Індикатори і інструменти управління фінансовою стійкістю туристичних підприємств та фактори, які впливають її рівень.

Показники рентабельності діяльності туристичного підприємства. Особливості обчислення та аналізу рентабельності обороту, активів, капіталу, ресурсів туристичного підприємства.

Тема 15. Інвестиційно-інноваційна діяльність і розвиток туристичного підприємства

Визначення життєвого циклу туристичних підприємств. Основні етапи в розвитку туристичного бізнесу (стадії життєвого циклу). Сектор транснаціональних корпорацій у світовій туристичній індустрії як об'єктів для інвестицій.

Класифікація об'єктів інвестування в туристичній індустрії. Стандартна класифікація засобів розміщення в галузі туризму. Класифікація транснаціональних корпорацій, що діють у сфері туристично-готельного бізнесу.

Показники, що характеризують фінансовий стан підприємства та використовуються для оцінки його інвестиційної привабливості. Методика розрахунку показників : EPS, EBITDA, коефіцієнт P/E, коефіцієнти Бета і

Альфа, Капіталізація компаній туристичного бізнесу, Модель стійкого зростання.

Етапи визначення інвестиційної привабливості транснаціональних корпорацій туристично-готельної галузі. Етапи комплексної оцінки інвестиційного потенціалу транснаціональних корпорацій.

Концептуальні основи аналізу інвестиційних проектів в галузі туризму. Принципи розрахунку проектного грошового потоку. Обґрунтування доцільності реалізації проектних рішень за допомогою проектного грошового потоку. Характеристика методів оцінки ефективності інвестиції. Поняття критерію оцінки та порівняння інвестиційних проектів. Принципи оцінки ефективності проектних

рішень. Методика розрахунку, економічний зміст, переваги і недоліки, застосування у практиці оцінки проектних рішень інтегральних показників: чистої теперішньої вартості, коефіцієнту вигоди-затрати; внутрішньої норми доходності; періоду окупності; еквівалентного ануїтету, ефективності витрат. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки.

Теоретичні основи інноватики. Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції. Інноваційні стратегії. Управління інноваціями. Інноваційні технології в процесі виробництва туристичного продукту. Інновації в сфері управління туристичною компанією. Інновації в структурі і внутрішньому середовищі сучасної туристичної компанії. Проектні структури в управлінні туристичною компанією. Інноваційні технології в туристичному маркетингу. Особливості застосування маркетингових інновацій в сфері туризму. Брендинг як інноваційний інструмент просування туристичного продукту.

Інформаційні інноваційні технології в сфері туризму. Автоматизація і віртуалізація в розвитку інноваційного процесу туристичної компанії.

Техніко-економічне та фінансове обґрунтування бізнес-проектів у сфері туризму. Бізнес проекти: сутність та види. Бізнес-план як документ обґрунтування проектів розвитку туристичного підприємства. Зміст та обґрунтування основних розділів бізнес плану.

Тема 16. Управління ризиком та економічна безпека туристичних підприємств

Сутність господарських ризиків та їх місце в підприємницькій діяльності. Класифікація та характеристика ризиків, притаманних діяльності туристичного підприємства.

Ризики діяльності туристичного підприємства як об'єкт управління. Методи та інструментарій мінімізації і профілактики підприємницьких ризиків туристичного підприємства.

Сутність та основні види ризиків у діяльності підприємств туристичної сфери. Класифікація та характеристика ризиків туристичних підприємств. Види та характеристика втрат підприємств туристичної індустрії від ризикових подій. Оцінка розміру господарського ризику і можливих фінансових втрат.

Вихідні передумови та зміст управління ризиком: сутність, принципи розробки. Структурно-логічна схема процесу управління ризиком та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичні підходи до виявлення ризикових подій та видів ризику, що притаманні діяльності підприємств туристичної сфери.

Методичний інструментарій оцінки рівня ризиків підприємств туристичної сфери залежно від їх виду, характеру прояву, наявності інформаційного забезпечення тощо. Шляхи та заходи щодо профілактики та мінімізації рівня ризиків на підприємствах туристичної сфери.

Форми внутрішнього страхування господарського ризику та оцінка їх ефективності на туристичних підприємствах. Форми зовнішнього страхування господарського ризику. Обов'язкове та добровільне страхування. Ефективність зовнішнього страхування господарського ризику, методи розрахунків.

Банкрутство підприємства: його суть та форми регулювання в Україні. Основні причини, що призводять до банкрутства туристичних підприємств. Санація підприємств та умови її проведення. Форми санації туристичних підприємств, порядок та черговість задоволення претензій кредиторів у разі банкрутств.

Антикризове управління потенціалом підприємства. Види кризових ситуацій. Внутрішні та зовнішні прояви наявності кризи. Види кризових факторів. Механізм та етапи аналізу кризових явищ.

Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка підприємства : навчальний посібник / Л. О. Болтянська, Л. О. Андреева, О. І. Лисак. – Херсон : Олді-плюс, 2015. – 668 с.
2. Мельнік Л. Г. Економіка підприємства : навчальний посібник / Л. Г. Мельник. – Київ : Ліра, 2015. – 876 с.
3. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник / Н. М. Яркіна. – Київ : Ліра, 2015. – 498 с.

3. ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Таблиця 3.1 – Структура і зміст підготовки до кваліфікаційного екзамену

№	Компонента освітньої програми (навчальна дисципліна)	Зміст навчальної роботи, її види та норми часу			
		Консультація		Самостійна робота студента	
		Зміст	кількість годин	зміст	кількість годин
1	Географія туризму	Завдання: 1. Туристичні ресурси країн світу. 2. Географія спеціалізованих видів туризму.	0,5	1. Опрацювання джерел інформації [1-4] 2. Тестування на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу ХТЕІ КНТЕУ [http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=4344]	23
2	Організація туризму	Завдання: 1. Організація туристичної інфраструктури. 2. Проектування турпродукту.	0,5	1. Опрацювання джерел інформації [1-4] 2. Тестування на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу ХТЕІ КНТЕУ [http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=4344]	23
3	Менеджмент	Завдання: 1. Управління персоналом турпідприємства. 2. Управління підприємствами туріндустрії.	0,5	1. Опрацювання джерел інформації [1-4] 2. Тестування на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу ХТЕІ КНТЕУ [http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=4344]	22
4	Економіка туризму	Завдання: 1. Ціноутворення турпродукту. 2. Бізнес-процеси на турпідприємствах.	0,5	1. Опрацювання джерел інформації [1-3] 2. Тестування на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу ХТЕІ КНТЕУ [http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=4344]	22
			2	Всього годин / кредитів	90/3

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

4.1. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація фахових компетентностей передбачає оцінювання теоретичних знань, практичних навичок і професійних вмінь. Ситуаційне та розрахунково-аналітичне завдання змістовно між собою поєднані. На 1 етапі проходить атестація теоретичних знань, яка передбачає виконання протягом 1 астрономічної години 50 тестових завдань у комп'ютерному класі із використанням спеціального програмного забезпечення. На 2 етапі протягом 1 астрономічної години студенти у письмовій формі виконують ситуаційне завдання, зміст якого спрямовано на оцінювання практичних навичок здобувачів вищої освіти. На 3 етапі протягом 1 астрономічної години студенти у письмовій формі виконують розрахунково-аналітичне завдання, зміст якого спрямовано на оцінювання професійних вмінь здобувачів вищої освіти.

4.2. СТРУКТУРА ОЦІНКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Структура загальної оцінки за результатами проведення кваліфікаційного екзамену:

1. Атестація фахових компетентностей – 100 балів

1.1. Результати оцінювання теоретичних знань (комп'ютерного тестування) – 50 балів. На атестацію вноситься 50 тестів; банк тестів – 500 запитань (навчальні дисципліни «Географія туризму» – 100, «Організація туризму» – 200, «Менеджмент» – 100, «Економіка туризму» – 100).

1.2. Результати оцінювання практичних навичок (виконання ситуаційного завдання) – 25 балів. На атестацію вноситься одне ситуаційне завдання; банк завдань – 30 (зміст завдання відповідає змісту навчальних дисциплін «Географія туризму» та «Організація туризму»).

1.3. Результати оцінювання професійних вмінь (виконання розрахунково-аналітичного завдання) – 25 балів. На атестацію вноситься одне розрахунково-аналітичне завдання; банк завдань – 30 завдань (зміст завдання відповідає змісту навчальних дисциплін «Менеджмент» та «Економіка туризму»).

Результати атестації інтерпретуються відповідно до критеріїв табл. 4.1.

Таблиця 4.1 – Шкала інтерпретації результатів кваліфікаційного екзамену

Оцінка за шкалою ХТЕІ КНТЕУ (бали)	Оцінка за шкалою ECTS
90-100	A
82-89	B
75-81	C
69-74	D
60-68	E
35-59	FX
1-34	F

4.3. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Екзаменаційний білет складається з двох структурних частин і п'яти атестаційних завдань:

1. Атестація фахових компетентностей

1.1. Тести з теоретичних питань. Тести мають закрити форму з однією вірною відповіддю.

1.2. Ситуаційне завдання. Завдання має відкриту форму і передбачає розробку і візуалізацію маршруту туристичної подорожі у спеціальній таблиці і на картосхемі (шаблonaх).

1.3. Розрахунково-аналітичне завдання. Завдання має відкриту форму і передбачає розробку нової організаційної структури туристичного підприємства для забезпечення функціонування відділу проектування та калькуляцію вартості і повної ринкової ціни туристичного продукту у спеціальних таблицях (шаблonaх).

4.4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

1. Атестація фахових компетентностей

Оцінювання атестаційних завдань проводиться за наступними параметрами і критеріями:

– тести з теоретичних питань: вірна відповідь – 1 бал, невірна відповідь – 0 балів.

– ситуаційне завдання:

Параметри оцінювання	Оцінка параметру					
	всі параметри є в наявності і все викладено вірно	всі параметри є в наявності, проте не все викладено вірно	не всі параметри є в наявності, але все викладено вірно	не всі параметри є в наявності і не все викладено вірно	все викладено невірно	параметр відсутній
Картографічна візуалізація туристичного маршруту (умовні позначення, конфігурація маршруту подорожі, підписи туристичних об'єктів)	25	20–24	11–19	05–10	01–04	0
Програма туристичної подорожі (хронологія)						

маршруту подорожі, характеристика туристичного процесу, кілометраж маршруту подорожі)						
---	--	--	--	--	--	--

– розрахунково-аналітичне завдання:

Параметри оцінювання	Оцінка параметру					
	всі параметри є в наявності і все викладено вірно	всі параметри є в наявності, проте не все викладено вірно	не всі параметри є в наявності, але все викладено вірно	не всі параметри є в наявності і не все викладено вірно	все викладено невірно	параметр відсутній
Розробка нової організаційної структури турпідприємства для забезпечення функціонування відділу проектування	25	20–24	11–19	05–10	01–04	0
Калькуляція вартості послуг проживання, харчування, програмних послуг						
Розрахунок планової вартості турпродукту						

**5. МАТРИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРОГРАМНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ
ВИНОСЯТЬСЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН**

Фахові (ФК) компетентності відповідно до освітньої програми	Компонента освітньої програми, яку винесено на кваліфікаційний екзамеn			
	Географія туризму	Організація туризму	Менеджмент	Економіка туризму
ФК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.	+	+	+	+
ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	+	+	+	+
ФК 3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.	+	+		
ФК 4. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.			+	+
ФК 5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.	+	+		
ФК 6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).		+	+	
ФК 7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.		+	+	+
ФК 8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.		+	+	+
ФК 9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.		+		
ФК 10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.	+	+		+

Фахові (ФК) компетентності відповідно до освітньої програми	Компонента освітньої програми, яку винесено на кваліфікаційний екзаме́н			
	Географія туризму	Організація туризму	Менеджмент	Економіка туризму
ФК 11. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.		+	+	+
ФК 12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу.		+	+	
ФК 13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.		+	+	+
ФК 14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.		+	+	+
ФК 15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.		+		+
ФК 16. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.		+		+

**6. МАТРИЦЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ОСВІТНЬОЇ
ПРОГРАМИ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН**

Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми	Компонента освітньої програми, яку винесено на кваліфікаційний екзамеn			
	Географія туризму	Організація туризму	Менеджмент	Економіка туризму
ПРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.			+	+
ПРН 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.		+	+	+
ПРН 3. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.	+	+		
ПРН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.	+			+
ПРН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.	+			
ПРН 6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.				+
ПРН 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.				+
ПРН 8. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.		+		
ПРН 9. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних,				+

Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми	Компонента освітньої програми, яку винесено на кваліфікаційний екзамен			
	Географія туризму	Організація туризму	Менеджмент	Економіка туризму
комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.				
ПРН 10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).				+
ПРН 11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.		+		
ПРН 12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.		+		
ПРН 13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.		+		
ПРН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	+			+
ПРН 15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.	+			+
ПРН 16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.	+			+
ПРН 17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.	+			+
ПРН 18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.	+			+
ПРН 19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.	+			+

Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми	Компонента освітньої програми, яку винесено на кваліфікаційний екзамен			
	Географія туризму	Організація туризму	Менеджмент	Економіка туризму
ПРН 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.	+			+
ПРН 21. Приймати обгрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.				+
ПРН 22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.		+		

7. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Вид та форма контролю знань – атестація, кваліфікаційний екзаме
Галузь знань – 24 Сфера обслуговування
Спеціальність – 242 Туризм
Освітня програма – Туризм
Форма навчання – Денна

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Атестація фахових компетентностей

1.1. Тести з теоретичних питань (комп'ютерне тестування)	50 балів
завдання на оцінювання теоретичних знань студента	
1.2. Ситуаційне завдання	25 балів
завдання на оцінювання практичних навичок студента	
1.3. Розрахунково-аналітичне завдання	25 балів
завдання на оцінювання професійних вмінь студента	
Всього	100 балів

Затверджено на засіданні методичної комісії інституту, протокол від 15.01.2021 р. № 5.

Голова

Н. В. Ветрова

Ухвалено на засіданні кафедри туристичного та готельного бізнесу, протокол від 14.01.2021 р. № 6.

Зав. кафедри

М. М. Паньків

Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Вид та форма контролю знань – атестація, кваліфікаційний екзамен
Галузь знань – 24 Сфера обслуговування
Спеціальність – 242 Туризм
Освітня програма – Туризм

АТЕСТАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ ДО ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ № 1

1.1. Атестація теоретичних знань

Дайте відповідь на 50 тестових запитань. Тести мають закриту форму з однією вірною відповіддю. Виконується на комп'ютері. Час на виконання – 60 хвилин.

1.2. Атестація практичних навичок

Виконайте проектне завдання, яке має відкриту форму, виконується на спеціальних бланках.

Умови:

Ви головний фахівець внутрішнього туризму у відділі проектування і розвитку бізнесу туроператора «Альфа-Тур», що базується в Харкові, підприємство тільки розпочинає свою активну діяльність на внутрішньому ринку екскурсійно-туристичних послуг. Ваш керівник поставив завдання розробити проект маршруту інноваційного туру вихідного дня «Перфект Вікенд» (2-4 дні) для харківських споживачів у місто ЛЬВІВ. Зверніть увагу на такі імперативи:

1. Тур розробляється для екскурсійної групи чисельністю: 50-30-10 туристів (трьох різних категорій платоспроможності: «економ» (студенти), «стандарт» (корпоративний колектив), «люкс» (бізнесмени, топ-менеджери).

2. Засоби переміщення – орендовані автобуси відповідного рівня сервісу, можливе застосування залізничного транспорту, а для категорії «люкс» – авіасполучення.

3. Конфігурація маршруту передбачає:

- не більше 500 км і не менше 100 км автопробігу в день,
- швидкість руху не більше 90 км/год (середня швидкість 60 км/год),
- обов'язково стаціонарне місце проживання (без нічних переїздів),
- 2 екскурсії в день (до і після обіду), обов'язковий стаціонарний обід,
- екскурсійні центри і місця обіду можуть співпадати географічно,
- екскурсійні пункти і пункти проживання можуть співпадати географічно.

Завдання:

1. Розробити нову організаційну структуру туристичного підприємства для забезпечення функціонування відділу проектування.

2. Визначити необхідність комбінування залізничного рейсового сполучення із Харкова з автобусним обслуговуванням при проектуванні конфігурації маршруту.

3. Відобразити проектний маршрут екскурсійного туру на відповідній картосхемі, зокрема:

- розробити систему умовних позначень і розмістити її у відповідному місці на карті,
- позначити автомобільні і залізничні шляхи сполучення, по яким проходитиме маршрут туру,
- зафарбувати фоном регіони (області), територією яких проходитиме маршрут,
- позначити спеціальними умовними знаками всі транзитні пункти-міста, що зустрічатимуться на маршруті і підписати їх назви (зменшеним шрифтом),
- позначити спеціальними умовними знаками – круговими пунсонами **всі** туристичні центри (дестинації), які заплановано відвідати,
- підписати назви **всіх** туристичних центрів, якщо назви накладаються одна на одну і не поміщаються,
- позначити назви даних центрів арабськими цифрами і дешифрувати в умовних позначеннях.

4. Розрахувати протяжність у км проєктованого автобусного маршруту як базис для калькуляції автотранспортних послуг.

5. Скласти узагальнену програму туру (використовуючи відповідний бланк-шаблон), синхронізовану у часі і просторі.

1.3. Атестація професійних вмінь

Виконайте розрахункове завдання, яке має відкриту форму, виконується на спеціальних бланках.

Умови:

Ви головний економіст фінансово-економічного відділу туроператора, що базується в Харкові, підприємство тільки розпочинає свою активну діяльність на внутрішньому ринку екскурсійно-туристичних послуг. Ваш керівник поставив завдання спланувати повну собівартість і остаточну ринкову ціну інноваційного туру вихідного дня «Перфект Вікенд» (2-4 дні) для харківських споживачів у місто Львів.

Зверніть увагу на такі імперативи:

1. Калькуляція собівартості автобусного туру передбачає такі цінові вихідні дані:

1.1. Вартість харчування розраховується для закладів ресторанного типу у залежності від соціально-економічного статусу туристичного центру (\$):

Статус туристичного центру (тис. жителів населення)	Економ-сегмент			
	сніданок	обід	вечеря	ВСЬОГО
місто до 100	0,75	1,25	1,00	2,00
місто 100-200	1,00	1,50	1,25	3,75
місто 200-500	1,25	1,75	1,50	4,50
місто 500-1000	1,50	2,00	1,75	5,25
місто 1000-2000	1,75	2,25	2,00	6,00
місто Київ ~ 3 000	2,00	2,50	2,25	6,75

Примітки: вартість харчування категорії «стандарт» – 200 % від вартості «економ»; вартість харчування категорії «люкс» = 300% від вартості «економ»;

1.2. Вартість проживання розраховується у залежності від соціально-економічного статусу туристичного центру і складає (\$/турист):

Статус туристичного центру (тис. жителів населення)	Категорія споживачів-туристів		
	Економ	Стандарт	Люкс
місто до 100	4	5	20
місто 100-200	5	6	25
місто 200-500	6	8	30
місто 500-1000	7	10	35
місто 1000-2000	8	12	40
місто Київ ~ 3 000	10	15	50

Примітки: вартість проживання категорії «стандарт» = 200% від вартості «економ»; вартість проживання категорії «люкс» = 400% від вартості «економ»;

1.3. Експлуатація автобусів (із страхуванням) коштує: 1,25 \$/км (категорія автобусу «люкс»), 1,00 \$/км (категорія автобусу «стандарт»), 0,75 \$/км (категорія автобусу «економ»)

1.4. Харчування гіда і водія відповідає 100% вартості харчування туриста, проживання гіда і водія відповідає 200% вартості проживання туриста, супровід гіда коштує 30 \$/день

1.5. Вартість вхідних квитків залежить від цінової політики певного туристичного об'єкту (на державних об'єктах студентам надається знижка 50%, для гіда вхід безкоштовно)

1.6. Вартість додаткових послуг (розваги, анімація, ексклюзивні прогулянки тощо) може бути досить варіативною

1.7. Для всіх туристичних груп на послуги харчування і проживання надається знижка у розмірі 10% за кожного 11 туриста у складі групи

1.8. вартість послуг екскурсовода у залежності від соціально-економічного статусу туристичного центру і статусу екскурсовода складає (\$/год):

Статус туристичного центру (тис. жителів населення)	Державний службовець	Приватний підприємець
місто до 100	2	4
місто 100-200	3	6
місто 200-500	4	8
місто 500-1000	6	10
місто 1000-2000	8	15
місто Київ ~ 3 000	12	20

Примітки: максимальна кількість туристів у складі екскурсійної групи складає 30 осіб.

2. Вихідні дані для калькуляції доданої вартості туру при визначенні повної планової вартості туру:

Елементи доданої вартості		+ % до проектної собівартості		
		економ	стандарт	люкс
1. Додаткові витрати:				
1.1	операційні витрати	1	1	1
1.2	тур–проектування	1	2	3
1.3	тур-планування	3	2	1
1.4	маркетинг і просування	2	4	6
2. Додана вартість:				
2.1	реалізація і комісії	10	9	8
2.2	норма прибутку	12	10	8
2.3	податок на прибуток	18	18	18

Завдання:

1. Розрахувати проектну собівартість туру (використовуючи відповідний бланк-шаблон).
2. Розрахувати можливу ринкову вартість туру (використовуючи відповідний бланк-шаблон).

Гарант

О. В. Яковчук